

## НОВА СВѢТЛИНА.

### ЗА ПСИХИЗМЪТЪ.

(Продължение отъ VI книжка.)

Съврѣмненото оживление на чувството за чудесното се обозначава обикновено съ името *спиритическо движение*, а най чудесното съ името *най-новий спиритуализмъ*. Вѣрата въ чудесното, както казахме въ началото на статиата си, въ сжщностъ никоги не е изчезвала отъ чловѣчеството, но пъкъ и никоги не е била толкова отслабнѣла, както на послѣднѣо врѣме, когато и самото ѝ право за сжществуване се усъмнѣва или пъкъ даже, съвсѣмъ се отрича.

Спиритическото движение се е подготвяляло много години и е очаквало само нѣкакво вънкашно потикване, за да може съ сила да си прокара пътя. За такова потикване послужи събитието съ Фоксовото семейство, за което ний подробно разказахме въ I-та книжка на нашето списание (стр. 9), така щото за излишно считаме да го повтаряме. Знаемъ много добръ, че тѣзи движения прѣцапахъ океана и захваняхъ да правѣтъ бързи успѣхи въ Европа и другитѣ страни на образованя свѣтъ. Въ сегашно врѣме спиритизмътъ вече има огромно число послѣдователи въ всичкитѣ жгли на земното кълбо, значителна литература, много клубове и общества. Оживлението на спиритическото движение дойде тъкмо въ това врѣме, когато въ образованя свѣтъ начнѣ да се усилива пагубното влияние на материалистическата школа съ есгествознанието, и се усили съразмѣрно съ распространението на тази школа. Нѣма съмнѣние че той прѣдставлява отъ себе си най-енергически протестъ противъ крайноститѣ на материа-



лизма. За съжаление спиритизмътъ, както ще видимъ по-долу, както и всѣко друго реакционно движение, самъ се е задълбочилъ въ други противоположни крайности.

Материалистическата школа, която се ползува въ сегашния образованъ свѣтъ съ такъвъ огроменъ авторитетъ, щото твърдѣ често, ако и съвършено несправедливо, съ материализма се отеждествява и всичкото съврѣменно естествознание, не е могла още отъ начало да не забѣлѣжи въ спиритизма своя смъртенъ неприятель и да захване съ него борба за животъ или смъртъ. Тази борба станъ забѣлѣжителна съ многото крайно скръбни епизоди, които затъмнихъ не една страница отъ свѣтлата история на знанието. Въ сегашно врѣме тя се приближава къмъ края и тържеството на истината е несъмнено.

За жалость, не можемъ да не съзнаемъ, че и самитѣ послѣдователи на спиритизма, ако и съвършено неволно, не малко сж съдѣйствували за неговото дескредитиране въ очитѣ на учения свѣтъ. Случи се това, което трѣбваше да се очаква. Отхвърленъ отъ ученитъ, спиритизмътъ попадна въ ръцѣтъ на хора, твърдѣ малко подготвени къмъ разработване на единъ толкова сложенъ наученъ въпросъ. Дълбоката тайнственностъ на спиритическитѣ явления, като дѣйствува силно на въображението, несъмнено, докарва дори и съврѣменния културенъ чловѣкъ въ онова мистическо настроение, въ което той, подобно на първобитнитѣ хора, захваща да гледа на цѣлия свѣтъ прѣзъ призмата на чудесното и на всѣкъждѣ вижда влияние на свѣрхестественни дѣатели. По такъвъ начинъ най-новия спиритуализмъ въ начало на своето съществуване е билъ въ буквална смисълъ на думата наводненъ съ разни набързо съставени хипотези на „духоветѣ“, отъ които е получилъ и самото си име (отъ латинската дума *spiritus* — духъ\*). За това не е чудно, че ученитъ — и много отъ тѣхъ

---

\* Особено значителна роля играйтъ въ спиритическитѣ хипотези духоветѣ на умрѣлитѣ. Но при все това, щѣше да е твърдѣ несправедливо да утвърждаваме, че причината на това трѣбва да се дири изключително въ толкова врождената въ чловѣка склонность да свързва всичкото тайнствено съ великата тайна на смъртта; послѣдователитѣ на хипотезата за духоветѣ, за нейно потвърждение навеждатъ цѣли рѣдове най-загадочни фактове. Въвеждане терминитѣ *спиритизмъ*, *спиритистъ* — принадлежи на покойния знаменитъ французски спиритистъ маркизъ Ри-



съвършено искрено, — захванях да гледатъ съ тревога и страхуване на все повече и повече разпространяващото се спиритическо движение, като виждатъ въ него въскръсване на сръднєвѣковнитѣ суевѣриа, съ такова усилие разпрѣснати отъ свѣтлината на знанието, и признаци на старешко упадване на могъщественината и блѣстяща християнска цивилизация. Недовѣрието къмъ спиритизма се е усилило още повече отъ врѣмето когато бодрия и беспристрастния наученъ анализъ обясни много спиритически явления, безъ да прибѣгва къмъ нѣкакви таинствени хипотези, и откри въ спиритизма масса увлечения, заблуждения, лъжа и измама отъ всѣкаквъ родъ. Най-послѣ работата дойде до тамъ, щото самата дума „спиритизмъ“ станъ едвали не синонимъ на невежеството и суевѣрието, и неговитѣ послѣдователи захванях да се подлагатъ на всевъзможни подигравки и присмивания. Едва ли е нужно да говоримъ, колко е несправедливо подобно отнасяние къмъ великия въпросъ. Не е ли много по симпатично увличанието на спиритиститѣ, отколкото увличанието на тѣхнитѣ противници — материалиститѣ?.....

Не заслужаватъ ли и материалиститѣ названието *суевѣрци*, т. е. *неправилни или невѣрни тълкуватели на природнитѣ явления?*

Но при все това, влѣдствие на извѣстнѣното злоупотребление въ спиритизма съ хипотезата на влианието на духоветѣ, крайно би било желателно да се въведе нѣкой новъ терминъ, които да би означавалъ всичката съвокупность на нашитѣ свѣдения за чудесното, безъ да свързва съ себе си прѣдставление за нѣкаква специална доктрина, както прави спиритизма. Като слѣдвамъ установениа отъ нѣкое врѣме насамъ обичай, азъ ще се ползувамъ за тази цѣль съ термина *психизмъ* (отъ грѣцката дума *psychos* — душа, духъ). Происхождението на тази дума е сжщото каквото и на думата *спиритизмъ*. Но въ туй врѣме, когато спиритиститѣ постоянно

вайль, който е писалъ подъ псевдонимъ Алланъ Кардекъ, основателъ на школата Кардекисти, която се ползува съ голѣма популярность (особенно въ Франция). Въ Англия и Америка вмѣсто думата *спиритизмъ* употребява се другъ сходенъ терминъ — *най-новий спиритуализмъ*. Съ нѣкой отъ съчинениата на Аллана Кардека ний запознахме читателитѣ на „Нова-Свѣтлина“. (Характерътъ на спиритическото откровение и „Кратко изложение закона на спиритическитѣ явления“.)



прибѣгватъ къмъ хипотезата на „духоветѣ“, психиститѣ, на-  
противъ, старайтъ се, колкото е възможно, да избѣгнатъ та-  
зи хипотеза, като справедливо утвърждаватъ, че ний сме още  
твърдѣ малко запознати съ духовната организация на човѣка,  
за да си позволяваме такива смѣли обобщения, както хипоте-  
зата за влиянието на духоветѣ на умрѣлитѣ, толкова повече,  
че психиститѣ сж сполучили вече да обяснѣтъ много спии-  
ритически явления, безъ да прибѣгватъ къмъ никакви хипоте-  
зи на „духоветѣ.“ Сходството на терминитѣ *психизмъ* и *спи-  
ритизмъ* по никакъвъ начинъ не задлъжава психизма да се  
придържа къмъ спиритическата точка на зрѣние. Происхож-  
дението на думата *психология* е почти сжщото, каквото и на  
думата *спиритизмъ*, а при все това съврѣмнената положител-  
на школа прѣкарва безъ всѣкакво прѣдставление за думата,  
като за самостоятелна сжщностъ, и тя е създала „психология  
безъ душа“! Впрочемъ, бързае да се оговоримъ, психи-  
змътъ е безкрайно далечъ отъ да отхвърля прѣдварително, а  
*priori*, възможността да се приложи хипотезата на „духове-  
тѣ“ въ нѣкои изключителни случаи, но само изисква извън-  
прѣдна прѣдназливостъ въ приспособлението на тази хипотеза,  
къмъ което за съжаление не се придържатъ послѣдователитѣ  
на спиритизма.

Броятъ на ученитѣ, които се интересуватъ съ психизма,  
бързо расте отъ година на година, и огромното, мирово зна-  
чение на въпроситѣ, които се засѣгатъ отъ тѣхъ не се отри-  
чатъ даже и отъ най-буйнитѣ отъ неговитѣ научни противници.

Психическитѣ явления не веднѣжъ сж ставали прѣдметъ  
на научни изслѣдвания както за отдѣлни учени, така и за  
цѣли учени комисии; така напримѣръ, за разслѣдване на  
знаменития въпросъ за животния магнетизмъ, Парижката ме-  
дицинска академия прѣзъ врѣмето отъ 1784 до 1840 годи-  
ни е назначавала три комисии. Отношениата на тази акаде-  
мия къмъ дадения въпросъ може, за жалость, да служи само  
като печаленъ образецъ за отношениата на учения свѣтъ  
къмъ цѣлия въпросъ за чудесното.

Въ обществото отъ всичкитѣ психически въпроси най-  
голѣмъ интересъ постоянно е възбуждалъ въпроса за физи-  
ческитѣ явления (самопроизволни движения на неодушевени



прѣдмети, появяване на човѣчески фигури и т. н.) които ставатъ на така нареченитѣ спиритически сеанси. По-големата частъ отъ спиритическата литература има за свой прѣдметъ именно тѣзи явления.

Както по-горѣ вече забѣлжихме, спиритическитѣ сеанси захваняхъ да ставатъ наскоро\*) подиръ тайнственната случка въ Хайдевилъ прѣзъ 1848 г. и много скоро спечелихъ необикновена популярностъ. Много най-знаменити учени въ Европа и Америка ревностно се посвѣщавахъ на разслѣдване тѣзи дълбоко тайнствени явления, които не веднѣжъ сѣ ставали прѣдметъ за изслѣдване и учени комисии. Отъ тѣзи комисии ний ще спомѣнемъ за долоозначенитѣ.

Въ 1867 г. въ Лондонъ бѣше основано подъ прѣдседателството на извѣстния английски ученъ Джонъ Лъоббокъ „Диалектическо общество“, което си бѣ турило за цѣль „философско разслѣдване на всѣкакви въпроси.“ Въ засѣданieto си, което станъ на 6 Януарий (новъ стилъ) 1869 г., свѣтътъ на обществото постанови да се назначи комисия за изслѣдване въпроса за спиритическитѣ сеанси. На 20 Юлий 1871 г., комисията прѣдстави на обществото докладъ за своята двѣ-годишна дѣтелностъ, въ който се иска за въ полза на истинността на явленията, които се произвеждатъ на сеанситѣ, и за тѣхната дълбока загадочностъ за свърѣмнатата наука. Това неочаквано заключение до толкова смути свѣта на обществото, който, вѣроятно, е състоялъ отъ хора, привикнали да виждатъ въ цѣлия спиритизмъ само една измама или фокустничество и бѣжщи се да свържатъ името си съ единъ толкова парливъ въпросъ, щото той откажа да разрѣши напечатванието на „доклада“ отъ името на свѣта. На комисията не останъ друго, освѣнъ да го напечати на свой собственъ страхъ, което тя и направи\*\*).

\*) Впрочемъ, ще забѣлжимъ че произхождението на тѣзи сеанси е твърдѣ старо, както е въобще старъ и въпроса за чудесното.

\*\*) Като печаленъ образецъ за отношението на ученитѣ къмъ психизма, може да ни послужи, между друго, слѣдующий фактъ, найстина, отъ отдавна прѣминали години: когато комисията на Диалектическото общество се обърнала съ писмо къмъ знаменития английски ученъ Хексли, като го е молила да вземе участие въ работитѣ ѝ, то получила въ отговоръ, че «фактове отъ подобенъ родъ, даже и да се допустне тѣхната истинностъ, никакъ не го интересуватъ».



Въ Май 1875 г. „Физико-химическото общество,“ при Петербургския университетъ, назначи една комисия да изслѣдва спиритическия въпросъ, въ състава на която влѣзохъ много русски професори и учени. Резултатитѣ, които доби комисията, не удовлетвориохъ учениитѣ. Даже нѣкои отъ тѣхъ си съставихъ крайно неблагоприятно мнѣние за цѣлия спиритически (медиумически) въпросъ. Освѣтъ малкитѣ журнални статии, за тази комисия съществуватъ въ руската литература двѣ голѣми книги: отъ професора Менделѣва: „*Матеріалы для сужденія о спиритизмѣ*,“ написана съ крайно враждебенъ и пристрастенъ духъ, и отъ А. Н. Аксакова: „*Разоблаченія. Исторія медиумической комисіи при Петербургскомъ университетѣ*,“ която има за цѣль да изслѣдва и покаже причинитѣ по които не сж могли да сполучѣтъ учениитѣ изслѣдователи.

Прѣди три или четири години, въ Америка умрѣ единъ ревностенъ послѣдователъ на спиритизма, нѣкой си Хенри Сейбертъ, който завѣща на Пенсилванския университетъ една значителна сума пари, за да се учреди при този университетъ катедра по философията, съ условие, че университетътъ се задлѣжава да назначи учена комисия, която да изслѣдва „всичкиѣ системи на нравственността, религиата и философията, включая и спиритизма.“ Университетътъ прие пожертвуванието и организира една комисия, въ състава на която влѣзохъ много прочути американски учени.

Неотдавна тази комисия издаде своя *пръв* „Отчетъ“ който е посветенъ на изслѣдване въпроса за медиумическия явления. Членовѣтѣ на комисията имали много сеанси съ мнозина медиуми и дошли до крайно печални резултати. Между другото, въ „*отчета*“ има много страници посветени за изобличаване измамнитѣ на професионалния медиумъ Хенри Следъ. Комисията не се е произнесла по-добрѣ и за мноо други американски медиуми.\*)

\*) Ще забѣлѣжимъ отъ своя страна, че крайно пристрастното отношение на Сейбертовата комисия къмъ ненавистния за неѣхъ медиумически въпросъ, е ясно отъ отказването ѝ на прѣдложението на нѣколко частни кружоци да изслѣдва явлениата при най-строгъ контролъ, въ присѣдствието на частни медиуми, а не професионални, заради което тѣхъ кружоци съобщавали въ Американскитѣ и английскитѣ спиритически издания, а отъ страна на членовѣтѣ на комисията никакво опровергание



Най-противорѣчиви отзиви за характера на явленията, които ставатъ на сеанситѣ, се срѣщатъ и въ съчинениата и на отдѣлни учени. Много съврѣмenni учени отъ нашиа вѣкъ горѣщо защищаватъ истинността на тѣзи явления и дълбоката имъ тайнственностъ за съврѣмennата наука. Други пъкъ, напротивъ, упорно утвърждаватъ, че гордостта и измамата играйтъ въ сеанситѣ главна роля, и че всичкитѣ истински явления никаква тайна за съврѣмennата наука не представляватъ и твърдѣ легко се обясняватъ отъ неѣ.

Отъ всичкитѣ тѣзи противорѣчия може да се искара само едно заключение: въпроситѣ отъ този редъ сж твърдѣ сложни, за да могатъ да се расчепкатъ съ усилията не само на отдѣлни учени, но дори и на цѣли учени коммисии. За пълното имъ разяснение сж нуждни много години отъ упоренъ систематически трудъ и общи съвокупни усилия на учени специалисти, тъй както се практикува за разработване на другитѣ отдѣлни отрасли на знанието, отъ които всѣка една си има своитѣ специалисти, свои печатни органи, своя особена литература, свои особенни учени общества, а до послѣднитѣ години нито въ Еврона, нито въ Америка не е имало нито едно учено общество, което да се е специално посветило на разработване психизма. Първото общество отъ такъвъ родъ е било основано въ Лондонъ по инициативата на професора по физиологиата Баррета, въ втората половина на 1881 г. подъ име „Общество за психически изслѣдвания.“ Безъ да се гледа, че, отъ като се е основало, сж се изминжли не повече отъ десетъ години, то е успѣло вече да дойде до такива резултати, щото живо е заинтересувало цѣлия образованъ свѣтъ, въ което можемъ да се убѣдимъ, като прѣгледаме списъка на неговитѣ членове (числото на които сега достига вече до 600 и между които се срѣщатъ имена на най-крупнитѣ свѣтила на английската, французката и германската наука). Въ 1885 г. въ Севѣрна Америка, така сж-

или обяснение не е послѣдвало. Колкото се отнася до Следа, то да си припомнимъ, че дохожданието му въ Лейпцигъ, при заминуванието му за Русия, даде потикване на пълното тогавашно спиритическо движение въ Германия на чело на което станѣ покойния профессоръ Цеолнеръ, който подиръ най-старателно изслѣждане, въ сеанситѣ на Следа, се убѣди въ истинността на медиумическитѣ явления.

Редакция на в. „Ревусъ“



що по инициативата на проф. Баррета (отъ Дублинъ) е било основано едно филиално общество, на което членовете сж достигнали вече числото 500.

Въ 1885 г. въ Парижъ подъ прѣдсѣдателството на знаменития профессоръ Шарко се е учредило едно общество за „физиологическата психология“, въ программата на което влиза, между другото, и разработване на психическитѣ въпроси.

Най-сетнѣ, ще спомѣнемъ още и за основаното прѣзъ 1886 г. въ Мюнхенъ „Психологическо общество“ което има сжщата цѣль; а въ 1887 г. се е учредило такова общество и въ Берлинъ. Послѣднитѣ двѣ работятъ прѣимущественно надъ хипнотизма, но въ программата на Берлинското общество се спомѣнува и за медиумическия въпросъ. При толкова благоприятнитѣ за психизма условия, сравнително съ неотдавна прѣминжалото, можемъ да се надѣваме, че неговото изучаване бързо ще отиде напредъ; тогава, може би, и нашитѣ учени, най-послѣ, ще намѣрятъ за нужно да послѣдватъ примѣра на своитѣ западни братъа.

к р а й.

## ТРАНСЦЕНДЕНТАЛНАТА ФИЗИОЛОГИЯ

### като наука на бъдъщето

Отъ Д-ръ Полъ Жибие.

(Продължение отъ книжка IX).

Съ каква цѣль е искалъ той да направи опитъ прѣдъ лагорския дворъ? Азъ мисля, че това се е правило отчасти съ цѣль да го обърне къмъ своята вѣра отъ мохамеданството, отчасти по примѣра на израилскитѣ пророци, съ цѣль да укори управителитѣ и царедворцитѣ, за тѣхния нечестивъ животъ, и за да убѣди всички въ своята божествена миссия, той прѣдложилъ да покаже, че може въ продължение на недѣли и мѣсеци да остане въ гроба подъ земята и подиръ изново да се върне въ живота. Неговото прѣдложение се приело отъ двора.



Тогава Гаридесъ пристѣпилъ къмъ послѣднитѣ си приготовления. Той очистилъ своето тѣло отъ вѣнъ съ грижливо умиване, а отъ вжтрѣ съ постение и сокъ отъ священни растения, очистилъ желудъка не съ ония сръдства, каквито употреблява съврѣменната медицина, но посръдствомъ дълги ленти отъ чисто платно, които той прогълтвалъ и изново истеглюватъ отъ желудъка си.

Когато, най-послѣ, настанжлъ назначениа день, събрала се грамадна тѣлна народъ. Гаридесъ, заобиколень съ своитѣ ученици и съпровожданъ отъ двора, съ важность се приближилъ къмъ мѣстото на испитанието. Когато послали на дюшето платно, той стѣпилъ на него и, като се обърнжлъ, съ лицето си къмъ истокъ, сѣднжлъ и си скръстилъ краката въ такова положение, въ каквото обикновенно изобразяватъ Брама на листъ отъ лотосъ. Като посѣдѣлъ малко мълчишката, той се втрѣнтилъ въ края на носа си, затворилъ съ языка си гърлото и скоро подиръ това очитѣ му се затворили и членовѣтъ му се вдървили влѣдствие на каталептическо състояние. Тогава ученицитѣ побързали да му отръжтъ устнитѣ и запушжтъ ушитѣ и ноздритѣ съ платно, напито съ воскъкъ, безъ съмнѣние, съ цѣлъ да го запазжтъ отъ насѣкоми. Тѣ съединили четиретѣ края на платното и запечатали възела съ печата на раджата. Подиръ това тѣлото закрили съ дървенъ сандѣкъ, запечатанъ съ ежѣна печатъ. Послѣ това всичката килийка, която била на три фута подъ шовърхностьта на земята, покрили съ покривъ и вратата била плтно затворена, замазана и запечатана и, освѣнъ това, на гробътъ била поставена стража, обязана денъ и нощъ да пази гроба, който и безъ това билъ пазенъ отъ хиляди индуци, които били дошли, като на поклонение, на погребението на своя светиа.

Слѣдъ изминуване на шесть недѣли, както отъ по-прѣди условили, още повече зрители се натрупали. Раджата заповѣдалъ да снемжтъ глината, съ която билъ замазанъ входа и се убѣдилъ, че неговиа печатъ останжлъ не пипнжтъ. Подиръ това отворили вратата, дигнжли сандѣка, съ който билъ покритъ пустинника, при което пакъ се убѣдилъ, че и този му печатъ е нешипнжтъ. Докторъ Гонибергеръ, като прѣ-



гледалъ платното, въ което билъ загнѣхъ Гари-десъ, забѣлѣжилъ, че то цѣло било покрито съ плѣсенъ, което се обяснява отъ влажнината. Ученицитѣ полѣли главата на Гари-деса съ топла вода, подиръ което още единъ пѣхъ, като се удостоверили въ неприкосновенността на третия печатъ, съ който били причепатани краищата на платното, го открили. Докторъ Гониббергеръ внимателно прѣгледалъ тѣлото. То било въ сѣщото положение, както и въ денѣтъ на погребението, само главата се била отпустила на рамото, кожата се нагърчила, членовѣтъ вкоченявали и цѣлото тѣло било студено, съ исключение само на главата на която поливали топла вода. Пудсѣтъ не било възможно да се забѣлѣжи и слушанието на гърдитѣ констатирало пълно прѣкратавяние дѣятелността на сърдцето, като у мъртвецъ. Когато били повдигнати клѣначитѣ, то очитѣ имали стъкленъ видъ, като у трупъ. Ученицитѣ и слугитѣ измили тѣлото и захванали да го триѣхъ, а пѣкъ въ това врѣме други наложили главата му съ горѣщо тѣсто, което повторили нѣколко пѣти, отпустили ноздритѣ и ушиѣтъ, които били напълнени съ памукъ, отворили стиснатата уста съ ножче. Гари-десъ все още се гледалъ като восѣчна статуа, а не живъ чловѣкъ. Тогава, не безъ трудъ, докарали езика му въ нормално положение и за послѣденъ пѣхъ наложили главата му съ горѣщо тѣсто. Тѣлото потреперило, ноздритѣ се разширили, пустинникѣтъ дълбоко въздхнѣхъ, пулсѣтъ полѣкчичка затупналъ и членовѣтъ изгубили своето здѣрвяване. Подиръ това на езика му полѣли малко растопено масло, подиръ което очитѣ му приели естественния си блѣсъкъ и пълното оживѣвание на игата било свършено, а първитѣ му думи били думитѣ, отправени къмъ раджата: „Вѣрвашъ ли сега въ мене?“

„Потрѣбно бѣше само половинъ часъ за пълното оживѣвание на игата, и подиръ изминување още половинъ часъ Гари-десъ, ако и още слабъ, облѣченъ въ богати дрѣхѣ, украсенъ съ златни гривни и бисерно герданче, сѣдѣше на трапезата на раджата“.

Слѣдъ нѣкое врѣме опитѣтъ билъ повторенъ, но този пѣхъ игата билъ закопанъ шестъ фута подъ земята, гробѣтъ билъ заровенъ и прѣтѣпканъ; на мѣстото му било посѣно



ячемикъ, и Гаридесъ останалъ закопанъ *четире мѣсеца*, слѣдъ изминуванетоъ на които тъй ежщо, както и първий пътъ, при грамадно стечение на народъ, билъ съживенъ.

### ГЛАВА III.

Необикновеннитѣ способности, които по нѣкога спечелватъ хората. Опастността отъ излишно увлѣчение за тази цѣль. — Опастноститѣ, които се прѣдставятъ отъ спиритически сеанси и въобще отъ психически изслѣдвания, ако тѣ се водѣтъ иррационално и безъ потребната метода. Разумни дѣатели отъ доленъ порѣдѣкъ завладѣватъ по нѣкога анимическата сила на медиумитѣ. — Опастностъ отъ темнитѣ сеанси. Фактове, които потвърждаватъ това. Единъ експериментаторъ сериозно ударенъ. Други фактове отъ подобенъ родъ, лично наблюдавани отъ автора. Съвѣти относително това.

Ний видѣхме, че човѣкъ може да спечели способностъ да отдѣля духътъ си и анимическата си сила задъ прѣдѣлитѣ на своя организмъ, способностъ, която му позволява да прави явления, които на гледъ противорѣчатъ на естественитѣ закони, извѣстни на съврѣмениата западно европейска наука.

Твърдѣ често ми се е попадало случай да четѣ много интересни нѣща за хора, надарени съ такава способностъ и живущи на братства въ Тибетскитѣ мѣнастири по върховетѣ на Хималайскитѣ планини. Азъ немогъ да рѣшихъ съществува ли въ дѣйствителностъ тѣзи аденти на браминитѣ отъ горнитѣ степени или *махатми*, но полагамъ, че фактове отъ подобенъ родъ сж възможни, тъй като всичко видено отъ мене до сега въ областта на психизма потвърждава такава прѣдположение.

Слѣдва ли отъ това, че азъ прѣпорѣчамъ практиката на *иогизма* като срѣдство за изслѣдване? — Никакъ. Но положителната наука съ своя дедуктивенъ, индуктивенъ и опитенъ методъ, взема своитѣ фактове отъ всѣкъдѣ, кждѣто можѣтъ да се намѣриѣтъ, и въ това отношение азъ не мисля, че може да се осмѣжда човѣкъ, който изучава явленията, които се произвѣждатъ отъ иогитѣ, факиритѣ и медиумитѣ. Ако медицината и физиологната внимателно изучаватъ различнитѣ



отклонения и уродства прѣдставляеми отъ физическа организъмъ, то на какво основание ний трѣбва да се въздържаеме отъ изучаване, ако можемъ, така да се изразимъ, на духовното и психическото уродство?

И така, далечъ отъ мисълта да съвѣтвамъ нѣкого да опитва на себе си практикуване иогизма, азъ, напротивъ, въ своето прѣдишно съчинение за спиритизма, категорически се исказахъ по поводъ на опасноститѣ които се прѣдставляватъ отъ изучаване на психизма. Азъ съмъ убѣденъ, че излишното увлѣчение съ цѣль да развие чловѣкъ въ себе си способностъ за *раздвоение* или *разматериализация* (abmatérialisation) може да повлѣче подирѣ си помрачаване на разсѣдка, или различни отклонения на страститѣ, които най-повече отъ всичко зависятъ отъ ненормалноститѣ въ половата сфера. По таквъ начинъ, споредъ изражението на Паскаля, като се стрѣмишъ да станешъ ангелъ, можешъ нѣкога да свършишъ съ това, че ставашъ животно.

Азъ знаѣхъ лично нѣколко примѣра отъ подобна умствена и нравствена аберрация. Ето единъ отъ тѣхъ. Единъ талантивъ английски писателъ, неотколѣ умрѣлъ, поискалъ да достигне необикновени способности, достигаеми отъ факиритѣ и иогитѣ. Той оставилъ онова високо положение, което занимаване въ литературния и политически свѣтъ на Англия и се прѣдалъ на изучаване окултизма. Той захваналъ да води еуровъ образъ на животъ, какъвто само може да си прѣдстави чловѣкъ, и написалъ нѣколко книги, които съставляватъ и въ сегашно врѣме прѣдметъ за вѣсторгъ отъ мистицитѣ и учиницитѣ на окултизма. Въ Съединенитѣ Щати той се присѣдинилъ къмъ едно религиозно мистическо общество, отъ което подѣлилъ се отдѣлилъ, когато главата на това общество му скимнѣло да провъзгласи себе си за Богъ. Въ Америка, както е извѣстно, примѣри отъ таквъ родъ измами не сѣ рѣдки и относителний успѣхъ на подобни нѣща служи, като поощрение за всѣкаквъ родъ шарлатани.

Съ помощта на прозелитизма и убѣдителното краснорѣчие на кандидатитѣ на иогизма, той станѣлъ глава на нова религиозна секта, която проповѣдвала самопожертвование и уединение на душиѣ. Скоро всѣкакви постове, умъртвяване



плътта, усамотения и други подобни били признати за излишни. Нему се удало да основе на Истокъ една община, въ която се намирали нѣколко млади жени и момичета отъ най-добритѣ английски и американски фамилии. Това общество имало и има и сега послѣдователи въ Америка, Европа и даже въ Парижъ, отъ които менъ лично сж извѣстни нѣколко лица и отъ двата пола. И какво се оказва? Подъ булото на инитизма, и най-истинченъ мистицизмъ се крие практикуване на най-противоестественъ порокъ, отправляемъ *ad maiorem Dei gloriam*.

Слѣдъ смъртта на лъжливи пророкъ, неговитѣ ученици се готвили да распространѣтъ учението му; партия отъ младежи се готвила да отиде въ Левантъ, когато на единия отъ неопититѣ неочаквано се отворили очитѣ; той употребилъ всички възможни срѣдства, за да противодѣйствува на злото, и въ сегашно врѣме обществото е на распаданье. Ето единъ примѣръ отъ тѣзи опасности, на които се подлагатъ хората, които твърдѣ дързостно задѣлбочаватъ въ областта на таинственното, непознатото, безъ нужното ръководство на здрава философия и наученъ методъ.

Като споменахъ за опасноститѣ, които придружаватъ развитието на окултическитѣ способности, ще кажа нѣколко думи за тѣзи неприятни случайности, на които се подхвърлятъ ония, които безъ потребния методъ се занимаватъ съ спиритически изслѣдвания при помощта на медиуми.

На друго мѣсто споменахъ вече за неудобствата да се занимаватъ съ изслѣдване на психическата сила ония, които нѣматъ силни нерви. При това трѣбва да имаме прѣдъвидъ, че при подобни изслѣдвания не всѣкога може човѣкъ да бѣде увѣренъ съ кого и на работа; при пасивността на медиума, неговата анимическа енергия лесно можатъ да завладѣхтъ разумни дѣатели отъ доленъ поредѣкъ, като твърдѣ често причиняватъ голѣмо зло и на медиумитѣ и на съучастницитѣ. Това особено се отнася за тъмнитѣ сеанси.

Менъ лично сж познати два факта отъ този родъ, особено поучителни. Първий се е случилъ наскоро въ Англия. Трима господиновци, съ цѣлъ да се удостовѣрятъ, право ли казватъ спиритиститѣ, затворили се една вечеръ въ тъмна стая на единъ необитаемъ домъ, като се тържествено заклѣ-



ли, да бждтъ сериозни и добросъвѣстни. Стаята била съвършено праздна и, освѣнъ три стола и една маса, нищо друго нѣмало вжтрѣ. Условено било, че щомъ произлѣзе нѣщо неприатно, на часа нѣрвий който може да сполучи ще запали свѣщта, за което всѣки си приготвилъ кутиа съ паличета. До нѣкое врѣме всички стояли мълчишката и неподвижно, като се внимателно услужвали въ най-малкото колебание на масата, върху която имъ били поставени ржцѣтъ. Нито най-малкъ шумъ не нарушавалъ мъртвата тишина, тъмно било като рогъ и вѣроятнo изслѣдователитѣ наскоро щѣли да изгубжтъ търпѣние и прѣкратѣжтъ сеанса, ако единъ страшенъ викъ внезапно не нарушилъ нощната тишина. Подиръ това, чуло се трѣсъкъ и градъ отъ камъни завалѣлъ върху масата, дюшемето и изслѣдователитѣ. Единъ отъ младежитѣ съ ужасъ запалилъ на бързо свѣщта, както се условили и когато стаята се освѣтлила, двамата младежи за голѣмъ свой ужасъ забѣлѣжили, че третий имъ другаръ го нѣма, а столътъ му се намиралъ прикатурнатъ на другия край на стаята. Но като дошли малко въ себе си, намѣрили го въ несъзнание подъ масата, съ окървавени глава и лице. Какво се случило? Станжло явно, че парче отъ каменното огнище, отчупено отъ нѣкого, било хвърлено върху главата на момъка и се распарчило. Жертвата на този нещастенъ случай десетъ дни билъ боленъ между животъ и смъртъ и послѣ дълго врѣме се минжло, до като се оправи отъ това страшно мозъчно потрясение.

Другъ нещастенъ случай на теменъ сеансъ се е случилъ съ господинъ П....., единъ отъ най-уважаемитѣ членове на парижката преса, и ми е разказанъ отъ самия него.

Веднѣжъ той билъ поканенъ на спиритически сеансъ въ една частна кхща въ Пасей, на който сеансъ медиумътъ е билъ доста извѣстний американецъ Sh.

Медиумътъ сѣднжлъ на пианото, и различни струнни инструменти, въ това число и китара, били турени на масата, далечъ отъ медиума, така, щото той да не може да ги достигне, а присѣдствуюжщитѣ се настанили около масата, държжщъ се единъ другъ за ржцѣ и изгасили свѣтлината. Медиумътъ свирѣлъ на пианото нѣкаква си арпа и скоро било чу-



то, какъ различни инструменти, като хвърчали въ въздуха надъ главитѣ на присѣдствующитѣ, повтаряли свирната на медиума, при което тѣхнитѣ звукове се чували отъ разни краища на стаята.

Изведнѣжъ г. П. билъ силно ударенъ въ лобѣтъ и като пипналъ съ ржка удареното мѣсто, убѣждава се, че е раненъ и че кръвъ тече по лицето му. Въ сѣщото врѣме китарата наднѣла на колѣнитѣ му. И наистина, когато запалили свѣщъ, убѣдили се, че ржката и лицето му били потънѣли въ кръвъ: китарата го ударила съ острия си край върѣдъ лобѣтъ, гдѣто се виждала голѣма рана, знакъ отъ която вѣроятно ще му остане прѣзъ цѣлиа му животъ. Прибавямъ още че г. П. продължава и сега живо да се интересува отъ всичко, що се касае до окултизма, но съ нищо не можешъ го примами да отиде на тъменъ сеансъ.

Въ продължение на моитѣ многогодишни и многобройни опити, и менъ сж се случвали, особено въ началото, неприятни приключения, отъ които едното можеше да се свърши твърдѣ трагически, и то не че сеанситѣ сж ставали въ тъмнота: напротивъ, азъ всекога правѣхъ опититѣ при свѣтлина, и неприятния случай стана при пълна свѣтлина.

Веднѣжъ азъ си позволихъ нѣколко иронически забѣлѣжки относително мислитѣ, исказани отъ „духътъ“, когато веднага единъ страшенъ ударъ съ края на масата едва не ми строши колѣнната чашка. Когато попитахъ „духътъ“ за причината на тази постѣпка, той отговори, че е направилъ това съ намѣрение да ми причини врѣда заради моитѣ присмивания. Но единъ случай нѣма да забравѣхъ прѣзъ цѣлиа си животъ и хиляда години да живѣѣхъ. Този случай още по-ясно показва, на какви опасности могатъ да се изложатъ ония, които правѣтъ опити безъ да запазватъ необходимитѣ условия и прѣдпазвания. До този случай азъ обикновенно свършено свободно пристѣпвахъ къмъ психически изслѣдвания отъ този родъ, както къмъ рѣзъкъ други чисто наученъ въпросъ, но подиръ този случай дойдохъ до убѣждение, че при този родъ изслѣдвания необходимо е да се пазѣтъ нѣкои формалности и условия, безъ които може да произлѣзе голѣма неприятность.



Въ края на 1886 г. почти всѣки денъ, а особено вечеръ, се занимавахъ съ опити надъ психическата или анимическата сила. Сеансите ставахъ въ лабораториата на Роленовата коллегия, въ старото здание, която на послѣдне врѣме се прѣобразува въ практическа школа на медицинския факултетъ. Помѣщението, което занимавахъ азъ, служеше ми за лаборатория и бѣше до препаравочнитѣ зали, гдѣто всѣкога се намирахъ по нѣколко човѣчески трупа и гдѣто азъ самъ прѣдъ малко рѣзахъ единъ трупъ, като се занимавахъ съ оперативна хирургия. Познатитѣ съ спиритизма ще разбератъ, защо тѣзи подробности сж необходими. Медиумътъ съ когото тогава се занимавахъ, бѣше извѣстний американецъ С..., медиумическата сила на когото бѣше достатѣчна за да се произведе материализация и прѣнасяние нѣща безъ допирание. Една вечеръ, прѣзъ Декемврий 1886 година, медиумътъ, азъ и докторъ Б..... отидохме въ нашата лаборатория; часътъ бѣше около 9 вечерята. Ний сварихме у дома двама по-рано отъ насъ дошли добри приатели и участници въ нашитѣ опити, доктора Б. и г. Л., извѣстенъ публицистъ и редакторъ на единъ литературно-политически журналъ. Лабораторний служителъ приготвише прѣдметитѣ, които бѣхъ необходими за опититѣ за получаване отпечатыци на гипсъ.\*) Когато гипсътъ бѣше готовъ, ний го турихме подъ масата, а сами, съ исклучение на слугата, насѣдахме около масата. Но този пжтъ сеанстъ бѣше несполучливъ: на гипсътъ, покритъ отгорѣ съ желѣзна рѣшетка, върху която си турихме краката, получи се само единъ слабъ отпечатѣкъ, сѣкашъ че ли на прѣстъ, и, освѣнъ това, по дрѣхитѣ ни имаше слѣди отъ гипсъ и нищо повече. Медиумътъ се оплакваше, че е нездравъ и казваше, че днесъ чувствува наоколо лоши влиания и едва се одържа да не заспи.

Като получихме нѣколко явления, за които не е мѣсто тука да говоримъ, ний рѣшихме да прѣкратимъ сеанса и си трѣгнахме да си отиваме по домоветѣ си. Медиумътъ едва влачеше краката си, поддържанъ отъ мене и г. Л. По пжтя отъ улицата Ломондъ къмъ улицата Клодъ Бернаръ, гдѣто

---

\*) За тѣзи отпечатыци ний ще запознаемъ нашитѣ читатели въ идущитѣ книжки.  
Редакцията.



ний се надѣвахме да намѣримъ кола, върху насъ отзадъ ни се посипа градъ отъ камъни, които особено падахъ върху медиума. Най-послѣ ний намѣрихме кола и качихме болния и уплашенъ медиумъ, но камънитѣни прѣслѣдвахъ и въ колата до самата ни къща. Условихмесе да се съберемъ въ слѣдущата сѣбота. Въ урѣчения день ний пакъ се събрахме въ сѣщата съставъ. Този пътъ още отъ самото начало работата захванъ на злѣ. Когато прѣминавахме прѣзъ слабо освѣтлената зала на анатомическия театръ, върху ни съ трѣсъкъ налѣте есждъ отъ дебело стъкло, хвърленъ отъ невидима ръка. На стълбата се повтори сѣщата история. Най-послѣ ний достигнахме лабораториата и сѣднѣхме, както по-прѣди. Като сѣдѣхъ на масата азъ си позволихъ да кажъ една малка шега, относително труповетъ на умрѣлитѣ въ анатомическата зала. Но едвамъ що произнесохъ тѣзи думи, медиумътъ въ силенъ трансъ скочи отъ мѣстото си, съ страшно въртящи се очи, سراби тежката джбова семейка и, като ъх потресе въ въздуха, приближи се къмъ мене. Другаритѣ ми отскачихъ въ разни страни, а пъкъ азъ, като се намирахъ между масата и огнището, нѣмахъ възможность своеврѣменно да избѣгнахъ. Съ страниа сила медиумътъ хвърли върху ми оржжието си и азъ се спасихъ само съ това, че сполучихъ на врѣме да залувиъ съ рждѣ масата, и да се защитиъ съ неѣ, като съ щитъ. Масата се расцѣни надвѣ, но ме запази. Като остави скамейката, медиумътъ залови единъ столъ. Тука ми дойде на умъ съвѣтътъ на единъ опитенъ спиритистъ, и азъ хвърлихъ масата, пострѣхъ по направлението на медиума десетѣтъ прѣсти на рждѣтъ си, като си съсерѣдоточихъ всичката своя воля на това, щото медиумътъ да се спре. Медиумътъ на часа хвърли назадъ столѣтъ и наднх въ конвулсии, така щото ний на сила го свѣстихме съ помощта на магнетически пасси (движения съ рждѣ.) Разбира се, подиръ това ний не правихме вече опити въ това помѣщение.

Както се вижда отъ прѣдидущето, занимаванието съ психизма е всѣкога свързано съ рискъ и, спорѣдъ моето мнѣние, оииа лица, които сж се убѣдили вече въ реалността на явленната и нѣматъ достатѣчна подготовка научно да се за-



пимаватъ съ този прѣдметъ, по-добръ е да се държатъ далечъ отъ спиритическитѣ опити.

## ГЛАВА IV.

Защо при издаване на моитѣ първи изслѣдвания въ областта на медиумизма азъ не исказахъ никаква теория, а се ограничихъ съ едини факти? Писмото на редактора на „Journal des Débats“. Три сеанса съ Ечглингтона. Материализация. Отпечатъци и фотографии на анимически призраци. Защо обикновенно ученитѣ не искатъ да се искажатъ по поводъ на тѣзи фактове? Свиждане съ профессора Вулиана. Доказателство, че човѣкъ обладава съзнание, което прѣживява разрушението на тѣлото.

Въ моята прѣдидуща книга азъ обстоятелствено резюмирахъ различнитѣ опити на най-извѣстнитѣ учени като В. Крукса, Цеолнера, Уоллеса, Бутлерова и пр., прѣди да изложжъ резултатитѣ на собственитѣ си издирвания. Азъ не желаяхъ тогава да искажжъ нѣкаква теория за спиритическитѣ явления и то по много причини, а главно по слѣдущата: ако и да бѣхъ напълно убѣденъ въ реалността на явленията, но никакъ не бѣхъ така твърдо увѣренъ въ тѣхната причина. Но при все това азъ считахъ, че имамъ право да утвърждавамъ, че нѣкои отъ явленията, лично отъ мене наблюдавани, трѣбва да иматъ за своя причина разумна и независима сила. Като оставахъ на почвата на фактоветѣ, безъ да исказвамъ или поддържамъ нѣкаква хипотеза, азъ запазвахъ износна позиция и отстранявахъ отъ себе си укоритѣ.

Резултатитѣ отъ такова положение ме убѣдихъ, че съмъ билъ правъ, и множеството писма, които получихъ отъ всѣкъдѣ, отъ въспитаницитѣ на политехническата и нормалната школи, професори, медици, инженери, както отъ Франция, така и отъ вѣнъ, не малко ме поддържахъ въ моитѣ изслѣдвания.

Нѣколко учени присѣтствувахъ при моитѣ опити и въо-слѣдствие ми писахъ писма, които азъ бихъ могълъ да публикувамъ, тъй като тѣ ме упълномощихъ за това, -- но туй нищо не би докарало и не би убѣдило ония, които желаятъ да отрицаватъ това каквото и да стане.



При все това, като говорѣхъ за фактоветѣ изложени въ прѣдпшната ми книга, гдѣто азъ особено настоявахъ на *прѣмото писание*, то ще приведа тука писмото, което получихъ вслѣдствие на единъ сеансъ, на който присѣдствувахъ г. Патино, редактора на „Journal des Débats,“ и двамата му сътрудници г. Андре Галли и г. Гарри Алисъ, автора на писмото. Но прѣдварително азъ ще си позволяѣхъ вкратцѣ да изложѣхъ механизма на прѣмото писание по теориата, която искарахъ отъ собственитѣ си изслѣдвания. Въ това врѣме, когато медиумътъ се намира въ състояние почти на безусловна пасивностъ, неговата анимическа сила, вмѣсто да се ограничи съ прѣдѣлитѣ на неговия организмъ, разпространява се вънъ отъ него. Разумнитѣ дѣатели, които се намиратъ близо до него, но които не могатъ да се изказватъ безъ помощта на анимическата сила, завладѣватъ анимическата сила на медиума и се ползватъ отъ неѣхъ за да кажатъ за своето присѣдствие по какъвто и да е начинъ, ту като парвятъ различни звукове, ту като движатъ различни материални прѣдмети, както напимѣръ въ разгледвания отъ насъ случай съ карандаша. Когато анимическата сила се намира въ повече, тѣ могатъ да дадатъ на материализуема прѣдметъ такава видима реалностъ, щото той въ нѣкои случаи може да остане и слѣдъ свършване на явленияето, за да послужи съ врѣме като едно доказателство, че материята е слѣдствие на евергията.

Сега ще приведа това писмо за което се говори. Ето го:

„Любезний докторе,

Снощи азъ присѣдствувахъ, заедно съ г. г. Патино, Андре Галли и една четвърта личностъ, на опититѣ на г. Следа, при обстановка, която изключва възможността да се прѣдположи за нѣкаква измама. Когато моитѣ очи вторачено наблюдавахъ краката на медиума, които бѣххъ прѣзъ всичкото това врѣме видими за мене, ний чухме и азъ почувствувахъ два удара въ гърбътъ на моя столъ. Г. Следъ съ успѣхъ направи опитъ съ прѣнасяние грифелнитѣ плочи подъ массата. г. г. Патино, Галли и четвъртото лице почувствували испърво хладно вѣание, подиръ което плочата тихо имъ била прѣдадена въ ръцѣтѣ. Г. Следъ по различенъ начинъ повтори опита съ писание помежду плочитѣ, и ний напълно се



убѣдихме, че това явление бѣше истинско. Веднѣжъ г. Следъ държа плочата подъ массата, но на разстояние отъ нейъ на 5 или 6 сантиметра и ний чухме звука на писание. Една дума, която каза единъ отъ присѣдствующитѣ, накара медиума да се обърне къмъ говорителя, при което, вслѣдствие на едно неволно движение, плочата цѣла станъ видна за мене. Това се продължи само двѣ три секунди, но въ това врѣме азъ ясно видѣхъ, какъ моливътъ самъ, безъ нѣкаква поддръжка, тичаше по плочата и пишеше букви. Немедленно, подиръ това, чухъ се тритѣ условени удари, и г. Следъ извади изъ подъ массата плочата и ни показа написаната фраза.

*Съ най-големо почитание оставамъ вашъ:*

**Гарри Алисъ.**

Въспроизвождамъ това писмо на уважаемиа литераторъ, по причина на особенния интересъ, който се прѣдставлява отъ факта, че „моливътъ билъ видимъ, пишущъ безъ всѣкакво посредство, и като че живъ.“ При всичко че азъ много пжти съмъ правилъ такива опити, нито единъ пжтъ не съмъ сполучвалъ да видѣхъ съ очитѣ си самиа механизъмъ на писанieto.

Настоящиятъ ми трудъ не е опитно съчинение въ тази смисълъ, че то не е посвѣтено исклучително на описание опититѣ, но, при все това, то е слѣдствие на опити и изслѣдвания, които азъ и сега продължавамъ да правѣхъ. Тѣзи опити ми позволяватъ въ сегашно врѣме да бждъ по-смѣлъ, отколкото по прѣдни благодарение на тѣхъ азъ имамъ възможность да увѣрихъ психолозитѣ, че ако тѣ поискатъ да се занимажтъ съ добръ надарени и честни медиуми, то ще намѣржтъ неоторимо доказателство за продължението на челоуѣческото съзнание и подиръ смъртъта. Въ продължение на колко врѣме се продължава това съзнание подиръ смъртъта, какви сж условиата, въ които то се продължава—всичко това сж въпроси, които при сегашното състояние на нашитѣ знания не само че е невъзможно да се разрѣшжтъ, но къмъ които даже е невъзможно и да се пристъпи. При все това азъ си позволявамъ да мислж, че въ скоро врѣме тѣзи въпроси можжтъ да бжджтъ обекждани, какго и всичкитѣ други



въпроси на физиологната. Щастливъ съмъ, че мож да съобща на читателя, че има вече нѣколко физиолози, занимаещи видно мѣсто въ науката, както въ Франция, така и задъ граница, които твърдѣ много сж турили напрѣдъ този въпросъ, и било би за тѣхъ оскърбление, ако прѣдположимъ, че тѣ сж въ състояние да крижтъ свѣтлината, вмѣсто да просвѣщаватъ съ неѣхъ умовеѣ на младежитѣ, които подъ тѣхно ръководство изучаватъ физиологната.

Не се страхувамъ да утвърждавамъ, че отъ новитѣ изслѣдвания, за които говоря, ще може по-скоро да се извлѣкжтъ твърдѣ поучителни данни, безъ да се гледа на противорѣчиата, които излизатъ на явѣ въ писаниата и думитѣ на невидимитѣ същества, прѣдставители на онзи свѣтъ, които ни се явяватъ. За сега не желая да говоря за това още не е настанжло врѣмето, но моля само читателя да запомни хубаво, че невидимия свѣтъ е отражение на олова, което си въображаваме, че знаемъ добръ.

Между многобройнитѣ образования и учени хора, за запознаването ми съ които съмъ обязанъ на прѣдишното си съчинение, длъженъ съмъ да спомѣна между другитѣ и за г. Артуръ Енгелъ, профессоръ на Атинския университетъ. Поканенъ бѣхъ да присъжествувамъ на сеанситѣ на г. Енглингтона въ Лондонъ, но понеже работитѣ по него врѣме ме задържахъ въ Парижъ, то г. Енгелъ, който отиваше тогава за Англия, по моята покана, посѣти вмѣсто мене г. Енглингтона, съ когото участвувалъ на три твърдѣ сполучливи сеанса. Въ числото на другитѣ интересни явления, получени посредствомъ анимическага сила на г. Енглингтона, ще спомѣна за слѣдущето, повторено два пѣти: г. Енгелъ вземалъ нѣкаква книга и, като ѣхъ загъвалъ въ вѣстникъ, молилъ щото първитѣ четири или петъ думи отъ еди-коя си страница и еди-кой рѣдъ, които той избиралъ на посоки, да бжджтъ написани на аспидната дѣска, която държалъ подъ массата самъ г. Енгелъ, заедно съ Енглингтона. По негова молба, първата дума била написана съ сивъ, втората съ трандафиловъ, третата съ червенъ и четвъртата съ зеленъ моливъ, които били турени на дѣската. Книгата прѣзъ всичкото това врѣме се намирала прѣдъ очитѣ на наблюдателитѣ. На първия опитъ било отго-



ворено, че е невъзможно да се напишѣтъ думитѣ на страницата, която не се намира въ книгата, и дѣйствително, книгата била съ четири страници по-малка отъ нумера на насочената страница. Слѣдующитѣ два опита напълно се сполучили. Въ слѣдующия опитъ билъ написанъ нумера на единъ кредитенъ билетъ (банкнота), който г. Енгелъ извадилъ отъ портмонето си на часа заключенъ, при което никой отъ присѣдствающитѣ, безъ да се изключва и г. Енгелъ, не можалъ да знае, нито види този номеръ.

До сега у менъ сж се запазили подробни протоколи на подобни опити, които сж се съставлявали подиръ всѣки сеансъ и сж се водили въ строго наученъ духъ, но азъ нѣма да ги привеждамъ, както и множество други документи отъ подобенъ родъ, които се намиратъ на мое распоряждане, като напимѣръ: така нареченитѣ спиритически фотографии, получени отъ шестима медиуми и отъ шестъ различни експериментатора (опитвачи) въ числото на които има медици, химици и инженери; многочисленнитѣ протоколи по спиритическия сеанси съ най-странни прѣнасяния, материализации и т. н. и особено интересната ръкопись на полковникъ М...., въспитаникъ на политехническата школа, въ която грижливо сж събрани всичкитѣ негови многочислени опити, водени въ продължение на три години, отъ 1875 г. до 1877 включително. На сеанситѣ на полковникъ М., на които сж присѣдствували нѣкои научни знаменитости, медиумъ е била собственната му приемна дъщеря. Между множеството други, ще спомѣнѣ за единъ фактъ, който ме особено поразилъ, и върху който обръщамъ вниманието на хората, които правѣтъ подобни изслѣждвания, — а именно за пълната материализация на едно малко кученце, което принадлежало на полковника и умрѣло прѣди нѣколко мѣсеца.

Понеже спомѣнахме за материализациитѣ, но безъ да влизаме въ подробности за този въпросъ, които можѣтъ да се намѣриѣтъ въ прѣдишното ми съчинение, ще спомѣнѣ само че на сеанситѣ, въ които ставатъ материализации, всѣки отъ насъ може да види нѣкой отъ умрѣлитѣ членове на семейството си и да бесѣдва съ него. Може да стисне ръката на материализираната фигура, при пълна иллюзия, че



има работа съ съвършено живъ човекъ. Тя ще ви разкаже за прѣдмети, извѣстни само на васъ единтъ, съ познатия си вамъ гласъ, може да се осѣти туптението на сърдцето ѝ, както е доказано съ опититѣ на В. Крукса, и най-послѣ може да се снесе отъ неж фотография и да се получи формата ѝ съ помощта на растопенъ парафинъ или мекка глина. Всичкитѣ тѣзи фотографии и парафински форми, оставатъ, като неизмѣнни и неопровержими доказателства, че всичко това е било въ дѣйствителностъ а не блънувание на *растроено възбразение*.

Защо тогава, ще ни понитатъ, тѣзи явления сж толкова малко извѣстни, защо не се изучаватъ по-добрѣ и по-основателно? На това ще отговорѣж, че тѣ отколѣ сж извѣстни на ученитѣ — не на всички разбира се, но длъженъ съмъ да притурѣж, не първитѣ учени, които заговорихъ за тѣзи явления, скоро бѣхъ длъжни да видѣжтъ, какъ тѣхното име се смѣси съ калъта и захваняхъ да подозиратъ даже тѣхната честностъ и добросъвѣстностъ. Резултатътъ на това е, че въ сегашно врѣме, ако и не малко хора на науката се занимаватъ съ тѣзи велики и важни въпроси, всѣки работи тихичката само за себе си или съ малкъ кръгъ отъ добри приятели, задъ прѣдѣлитѣ на който рѣдко излизатъ добритѣ факти. Нужно е така сжщо да прибавимъ, че нѣколко громки скандали и измами, толкова чести между професионалнитѣ медиуми, заставихъ страхливитѣ хора да се колебаѣжтъ и опрѣдѣлихъ веднѣжъ за всѣкога мнѣнието на болшинството, което се всѣкога задоволява съ ходящитѣ мнѣния. При все това, има много забѣлѣжителни хора, прямо заинтересувани въ това, щото да въспрениятствуватъ на разпространение въ публиката фактоветѣ на медиумизма, при което тази враждебностъ иди отъ два противоположни лагера: отъ една страна отъ лагера на материалиститѣ и позитивиститѣ, а отъ друга отъ лагера на старитѣ спиритуалисти. Всичко това, разбира се, не ще въспрениятствува на истината да проникне на Божия свѣтъ, което дѣйствително и виждаме, но не може отъ да не се съжелява, че толкова врѣме е изгубено.

За да пояснимъ какъ нѣкои официални учени се отнасятъ къмъ новитѣ фактове, които не се съгласяватъ съ тѣх-



ното миросъзерцание, ще прѣведж слѣдующия анекдотъ. Когато прѣди три години се появи въ печата съчинението ми: „За спиритизма“, азъ побързахъ да поднесж единъ екземпляръ на професора Вулпиана, членъ отъ Академиата на Наукитѣ и деканъ на медицинския факултетъ, който до тогава не веднѣжъ засвидѣтелствува благоволенieto си къмъ мене. При първитѣ думи, които се коснѣхъ до спиритическия въпросъ, той почти се разлюти и ми каза доста гнѣвно, ако и съ чувство на вроденото му добродушие: „Вий знаете, че азъ всѣкога съмъ вземалъ голѣмо участие въ вашитѣ научни трудове, но съмъ длъженъ да ви кажж, че искрено съжелявамъ, гдѣто се рѣшавате да се касаете до такъвъ скандаленъ въпросъ“. Послѣ той захванж да ме увѣрява (безъ да е направилъ самъ поне единъ опитъ), че тукъ нѣма нищо друго, освѣнъ фокусничество и излама, и че ако продължавамъ да вървиж по този пѣтъ, то ще бѣдж „изгубенъ човѣкъ“ за науката— това бѣхъ собственитѣ му думи. „Припомнѣте си, уважаемый ми учителю, отговорихъ му азъ, че когато г. Боллей прѣдстави въ Академиата мемуаръ за микроба на охтиката, вий му отговорихте, че такъвъ микробъ не може да има, защото ако съществувахе, той щеше отдавна да бѣде намѣренъ“. Това е съвсѣмъ друга работа, отговори ми той, като се смути, микроба на охтиката може да се види, и изискваше се само да се намѣри срѣдство да се направи видимъ.— Същото е и съ тѣзи фактове, съ които се азъ занимавамъ, отговорихъ му азъ,— тѣ сж така също осѣзаеми, и трѣбва само да се намѣри способъ да се направитѣ видими и осяземи.“ Сега Вулпианъ не е между живитѣ и знае, кой отъ насъ е билъ правъ. Азъ съзнавамъ, че по него врѣме било би наивностъ да се прѣдставеше подобенъ трудъ на обсъждане отъ членовѣтѣ на Академиата, и може човѣкъ да си прѣдстави физиономията на членовѣтѣ на почетното събрание, ако би единъ отъ другаритѣ имъ се обърнѣше къмъ тѣхъ приблизително съ тѣзи думи: „Господа, имамъ честь да прѣдставиж на вашото разглеждане трудътъ на докторъ Х., въ който се говори за явлениата на умрѣлитѣ, за призрацитѣ и за срѣдствата да се получаватъ точни фотографически снимки отъ тѣхъ“.



Още не е дошъл часът за научна оценка на медиумическите фактове, но не е далеч времето, въ което ний ще видимъ, какъ нѣкой професоръ на физиологията, нервната патология или членъ на Парижката или Лондонската Академия ще се завземе да прави опити, съ които сега се занимавамъ азъ и по-рано сѣ се занимавали моятъ прѣдшественници Робертъ Херъ, Виллиамсъ Круксъ, Бутлеровъ, Цеолнеръ и Диалектическото общество, и прѣдстави на ученото общество плодовеѣ на своитѣ издирвания, като фотографически снимки отъ така нареченитѣ духове, и когато вече не ще остане мѣсто за съмнение, всичката преса заедно ще се завземе да възхвалява блѣстящото откритие, а оная, който до сега така упорно е отхвъргалъ истината, като се прѣструва, че всичко това му е било отколѣ извѣстно, ще захване да казва: „Какво има тука ново? Всичко това отколѣ ни е било извѣстно“.

К Р А Й

## Кратко изложение закона на спиритическитѣ явления

*отъ Алланъ Кардекъ*

(Продължение отъ книжка VIII.)

19. Има лица, които получаватъ постоянно и, до-неймѣ, по желание извѣстни явления; но трѣбва да заблѣжимъ, че тѣзи явления всекога биватъ чисто физически, повече любопитни отколкото поучителни и постоянно произлизатъ при еднакви условия. Обстоятелствата, при които тѣ се получаватъ, сѣ такива, щото внушаватъ съмнѣние, относително тѣхната дѣйствителностъ, което е толкова повече справедливо, защото, въобще, тѣ служѣтъ за прѣдметъ на експлоатация, и твърдѣ често е трудно да различимъ дѣйствителното медиумство отъ фокусничеството. Но при все това явленията отъ подобенъ родъ могатъ да се произведѣтъ чрѣзъ дѣйствително медиумство, защото може да се случи, че духоветѣ отъ доленъ разрядъ, които може би да сѣ занимавали съ този занаятъ въ време на живота си, намиратъ удоволствие въ такива



прѣдставления; но било би нелѣпно да мислимъ, че що-годи възвишенитѣ Духове, се хвалижтъ съ това.

Това никакъ не унищожава началото за свободата на Духоветѣ; онѣзи, които се появяватъ по такъвъ начинъ, правятъ това, само *защото то имъ се прави*, но не защото еж били принудени и, стига само да не имъ се иска, да дойджтъ, то ако и лицето, което ги вика да е дѣйствително медиумъ, никакво дѣйствие нѣма да произлѣзе. У най-силнитѣ медиуми за физически или други дѣйствия, има врѣме на прѣкъсване, независящи отъ тѣхната воля; у шарлатанитѣ никога такога нѣма.

Да допустнемъ дѣйствителността на тѣзи явления, но и тогава тѣ ще бжджтъ съвършенно ничотно частично приеноспособение на закона, който упраздява отношенията на тѣлесниа свѣтъ къмъ духовниа, и не *составяватъ Спиритизма*, така щото отказването на явленията въ никой случай не унищожава главнитѣ начала на учението. —

20. На извѣстни спиритически явления легко може да се подражава, ако и грубо; но било би нелѣпно да заключимъ, че тѣ не съществуватъ само за това, защото можжтъ да бжджтъ експлоатирани, както и другитѣ явления, отъ шарлатанството и фокустничеството. Който е изучавалъ и който е запознатъ съ нормалнитѣ условия, при които тѣзи явления се появяватъ, той лесно ще различи подражанieto отъ дѣйствителнитѣ явления; но подражанieto не може да бжде съвършено и вкарва въ заблуждение само онзи чловѣкъ, който не разбира и е неспособенъ да схване характеричнитѣ знаци на истинското явление.

21. Извѣстни физически дѣйствия легко се отдаватъ на подражание тѣй, както обикновеннитѣ разумни дѣйствия, като: движената, чуканиата, прѣнасяниата, непосредственото писание и т. н.; но никакъ не може да се подражава на разумнитѣ съобщения отъ сериозно значение, или откривание на нѣща неизвѣстни на медиума; за да подражаваме на първигъ, потрѣбно ъи е само ловкостъ; за да подражаваме на вторитѣ, трѣбва да имаме всестранно образование, извѣтъ обикновенното, всеобемляжтъ, необикновенъ умъ и способностъ за импровизация или пророческа дарба.



22. Прѣдставяние на привидения въ театритѣ напрасно се показватъ, че иматъ сходство съ появяваниата на Духоветѣ, на които тѣ сж били само груби, несвѣршени подражания. Да намираме въ тѣзи прѣдставления поне най-малко сходство, и да мислимъ, че съ тѣхъ се занимаватъ въ спиритическитѣ събрания, значи да нѣмаме понятие за началата на Спиритизма. Духътъ се показва не по заповѣдь, но по собствена воля и при особенни условия, които никой не е въ сила да произведе.

23. Спиритиститѣ не искарватъ мъртвитѣ, въ тѣхния мъртвешки гробенъ видъ. Само въ романитѣ, въ фантастическитѣ приказки за умрѣлитѣ и въ театритѣ можатъ да се видѣжъ исхихли мъртавци, обвити въ бѣли платна, излизащи отъ гроба, и тракающи коститѣ си. Спиритизмътъ, който никога не е правилъ чудеса, така сжщо не е направилъ и това послѣдне чудо, и никога не е въскръсявалъ умрѣлитѣ; когато тѣлото се намира въ гроба, то тамъ си остава окончателно; но духовното сщество, флуидическото, разумното не е било закопано заедно съ своята груба обвивка; то се е отдѣлило отъ нея въ минутата на смъртъта, и щомъ е стангло отдѣлението, разумното сщество нѣма нищо общо съ тѣл то.

24. Недоброжелателната критика намира, че спиритическитѣ съобщения се произвождатъ посредствомъ смѣшни, суетвѣрни, магически и некромантически приеми. Ний просто ще кажемъ, че за съобщение съ Духоветѣ нѣма прѣдпочитателни дни, нито часове, нито мѣста; че за да ги повикаме не е нужно нито формули, нито тайнственни или кабалистически думи; че не сж потрѣбни никакви приготовления, нито посвѣщения; че употребляванието на знакове или материални прѣдмети за тѣхното привличание или отдалечаване нѣматъ никакво дѣйствиe и че е достатъчно само една мисль; най-послѣ че медиумитѣ получаватъ тѣхнитѣ съобщения така просто и така естествено, като да сж диктувани отъ живо лице въ нормалното му състояние. Само шарлатанството може да употребява ексцентрични способи съ прибавка на смѣшни принадлежности.



Певикванието на Духоветѣ се прави въ името на Бога съ благоговѣние и съсрѣдоточение на мислитѣ, което може преимущественно да се посвѣтвва на сериознитѣ хора, които желаѣтъ да иматъ сношение съ сериозни Духове.

25. Разумнитѣ съобщения, които се получаватъ отъ Духоветѣ, могатъ да бѣждатъ добри и лоши, истински или лъжливи, дълбоки или вѣтрничави, като се гледа по свойството на Духоветѣ, отъ които се получаватъ. Духоветѣ, които не показватъ благоразумие и знание, сж развити, напръдничави; онѣзи, които изказватъ невѣжество и лоши качества, сж Духове останали назадъ, но които съ време ще се усвѣршенствуватъ.

Духоветѣ могатъ да кажатъ само това, което знаѣтъ, като се гледа на тѣхното развитие, и това, което имъ е позволено да говорѣтъ, защото има нѣща, които не трѣбва да откриватъ, тѣй като на хората не е дадено всичко да знаѣтъ.

26. Не е достатъчно да се отнесемъ къмъ кой и да е Духъ, за да получимъ вѣренъ отговоръ на всѣки въпросъ, тѣй като тѣхнитѣ качества и способности сж разнообразни, и всѣки единъ отъ тѣхъ може да каже само своего лично мнѣние, което може да е правилно или лъжливо. Ако Духътъ е благоразуменъ той признава своето невѣжество за онова което не знае; ако е легкомисленъ или лъжецъ, той ще отговаря на всичко, безъ да се затруднява отъ истината; ако е гордъ, той ще искаже своята идеа, като абсолютна истина. Следователно, било би неблагоприятно и легкомисленно да вземаме безъ контролъ всичко, което говорѣтъ Духоветѣ. Заради това необходимо е да се запознаемъ съ свойствата на тѣзи Духове, съ които имамъ работа.

27. Качеството на Духоветѣ може да се узнае по тѣхната слогъ; езика на истинно добритѣ (висши) Духове е всѣкога достоенъ, благороденъ, логиченъ, безъ противрѣчия; той изражава мъдрость, благоволение, скромность и най-чиста нравственностъ; той е краткъ и не съдържа безполезни думи. У долнитѣ Духове, невѣжественни или горди, празногата на мисълта почти всѣкога се възнагражда съ плодовитостта на рѣчта. Всѣка мисълъ, очевидно лъжлива, всѣко правило противно на здравата нравственностъ, всѣки смѣшенъ съвѣтъ,



всѣко грубо изражение, мръсно или лъжливо, най-послѣ всѣки признакъ на недоброжелателство, гордостъ, сж несъмнѣни признаци на ниското състояние на Духа.

28. Цѣльта на провидѣнието въ явяванието на Духоветѣ се състои въ това, щото да убѣди невѣрующитѣ, че не всичко се свършва за чловѣка съ земния животъ, и да даде на вѣрующитѣ по вѣрни понятна за бждщето. Добритѣ Духове дохождатъ да ни поучаватъ за нашото подобрене и нашето прѣусиѣване, а не за да ни открижтъ това, което не трѣбва още да знаемъ, или това, което трѣбва да узнаемъ отъ опитъ. Ако бѣше достатъчно да попитаме Духоветѣ, за да узнаемъ разрѣшението на всичкитѣ учени затруднения, или, за да направимъ откритна и доходни изобрѣтѣния, всѣки невѣжа би могълъ за ефтина цѣна да стане ученъ и всѣки лѣнивецъ би могълъ да стане богатъ безъ трудъ; а това е негодно Богу. Духоветѣ помагатъ на гениалнитѣ хора, посрѣдствомъ тайно вдѣхновение, но не ги избавятъ нито отъ трудъ, нито отъ изслѣдвания, за да може заслугата да стане на тѣхъ.

29. Да считаме Духоветѣ за стѣжаници на враговетѣ, значи да имаме за тѣхъ лъжливо понятие; сериознитѣ Духове не се занимаватъ съ празни нѣща; легкомисленнитѣ пъкъ и шеговити Духове съ всичко се занимаватъ, на всичко отговарятъ, *прѣдсказватъ всичко, що е угодно*, безъ да се безпокожтъ за истината; и намиратъ злобно удоволствие да мистифиратъ легкомисленнитѣ хора; заради това, необходимо е да установимъ своето мнѣние за родътъ на въпроситѣ, които могатъ да се задаватъ на Духоветѣ.

30. Слѣдователно, явяваниата на Духоветѣ не сж назначени за въ полза на материални интереси, които човѣкъ самъ е длъженъ да постигва, посрѣдствомъ разумъ, размишления и дѣятелность. Напразно би се мжчили да употребяватъ Духоветѣ за познавание на бждщето, за намиране на скрито богатство, за получаване наслѣдство или способъ за убогатѣване. Ползата отъ съобщениата на Духоветѣ се състои въ нравствени послѣдствия; ако явленията на Духоветѣ и да би имали за резултатъ само запознавание съ новия законъ на природата, да докажжтъ материалното сществуване



на душата и нейното безсмъртие, и то би било много, тъй като съ това би се открилъ широкъ път за философията.

31. По тѣзи малко думи може да се види, че спиритическитѣ явления, отъ какъвто и да е родъ, нѣматъ въ себе си нищо свѣрхестественно или чудесно. Това сж явления, които ставатъ по силата на закона, който управлява отношенията на тѣлесния свѣтъ съ духовния, закони толкова естествени, колкото и законитѣ на електричеството, тежестта и пр. Спиритизмътъ е наука, която ни запознава съ този законъ, както механиката ни запознава съ закона на движението, оптиката—съ свойствата на свѣтлината. Спиритическитѣ явления, като сж въ природата, ставали сж прѣзъ всичкитѣ врѣмена; законътъ, който ги управлява, като е извѣстенъ, обяснява ни множество задачи, които сж се считали за неразрѣшими; той е ключътъ на много явления, съ които се е ползувало и които е прѣувеличавало съевѣрието.

32. Тѣй като въ тѣзи явления нѣма нищо чудесно, слѣдователно, нѣма нищо и противно на разума, защото тѣ принадлежатъ къмъ разряда на другитѣ природни явления. Въ невѣжественитѣ врѣмена, всѣко дѣйствие, на което не сж знаели причинитѣ, се е считало за свѣрхестественно; научнитѣ открития послѣдователно сж стѣнили кръга на чудесното; знанието на този новъ законъ го унищожи окончателно. Слѣдователно, ония които укоряватъ спиритизма въ подновение на чудесното, съ самото това доказватъ, че тѣ говорѣтъ за работи, които не разбиратъ.

### III За медиумитѣ.

33. Медиумътъ има само способностъ да се съобщава съ Духоветѣ, но дѣйствителното съобщение зависи отъ волята на Духоветѣ. Ако Духоветѣ не искатъ да се явятъ, медиумътъ нищо не може да направи; той прилича на инструментъ безъ музикантинъ.

34. Легкостта на съобщението зависи отъ степента на *сродството*, което съществува между флуидитѣ на медиума и Духа. По такъвъ начинъ всѣки медиумъ е повече или по-малко способенъ да приеме *впечатлението* или *внушение*



за мисълта на Духа; той може да бѣде добъръ инструментъ за единъ Духъ и лошъ за други. Отъ това слѣдва, че отъ двама медиума, по равно надарени, единия може само да способствува за появяване на извѣстенъ Духъ, а другия за появяване на другъ.

За това погрѣшно би било да мислимъ, че всѣки медиумъ може еднакво лесно да получава съобщения отъ всѣки Духъ. Нѣма всеобщи медиуми. Духоветѣ прѣдпочитително избиратъ инструменти, които сж настроени съ тѣхъ въ унисонъ.

Само пълната хармония може да произведе флуидическо съединение, иначе съобщенията сж невъзможни, непълни или лъжливи. Тѣ могатъ на бѣждъ лъжливи защото при отсъствието на желаемия Духъ има много други, готови да се възползватъ отъ случая, и безъ да се грижѣтъ говорѣтъ ли истина или не.

35. Най-главното нѣщо на медиумството е *одѣржаніето*, т. е. когато Духътъ владѣе медиума, като му се натрапва подъ едно апокрифическо име и не го допуща да се съобщава съ други Духове.

36. Медиумъ въ собственъ смисълъ е само този, който има медиумическо свойство; въ това отношение, той може да бѣде повече или по-малко навикнжлъ, повече или по-малко развитъ. *Надѣженъ* медиумъ, който може дѣйствително да се нарече *добъръ медиумъ*, е този, който приспособява своето свойство и има способностъ да бѣде посрѣдникъ между хората и добритѣ Духове.

37. Медиумството е способностъ крайно промѣнлива, защото то зависи отъ волята на Духоветѣ и за това то е подхвърлено на прѣкъсвания. Тази причина и началото, на основание на което става съобщението, служѣтъ за прѣпятствие, щото медиумството да не става доходна професия, тъй като то не може да бѣде нито постоянно, нито приспособимо къмъ всичкитѣ Духове, и понеже не може да се появи именно тогава, когато е нужно. Вирочемъ нерационално би било да допустнемъ, че *сериознитѣ* Духове сж всѣкога готови къмъ услуги на първия срѣщнжтъ, който желае да извлѣче полза отъ тѣхъ.



38. Въобще, невѣружщитѣ сж склонни да подозиратъ медиумитѣ въ недобросовѣстность и измала, безъ да се говори, че това прѣположение е оскърбително за извѣстни лица, но прѣди всичко трѣбва да се понитае, какъвъ интересъ подбужда медиумитѣ да мамѣтъ и да играйтъ еомедии. Най-добро поржчителство за истинността служи абсолютното бескористие, защото гдѣто нѣма що да се спечели, тамъ шарлатанизмъ не може да има.

Който нѣкъ иска да се убѣди въ дѣйствителността на явленията, може да се удостовѣри, ако постави себе си въ благоприятни условия, и ако наблюдениата на фактоветѣ се произвеждатъ съ търпѣние, настойчивость и беспристрастие.

#### IV. За спиритическитѣ събрания.

39. Духоветѣ се привличатъ посрѣдствомъ симпатии, сходство на вкусоветѣ и желание да присѣтствуватъ. Горнитѣ (висшитѣ) Духове не се явяватъ въ легкомисленнитѣ общества, както учениа на земята не присѣтствува въ събранията на младитѣ легкомисленници. Простий здравъ смисълъ казва, че иначе и не може да бжде; ако нѣкъ по нѣкога тѣ се появяватъ, то това става, за да даджтъ полезенъ съвѣтъ на хората да се борѣтъ съ пороцитѣ, да ги вкаратъ на добръ пжтъ; ако ги не слушатъ, тѣ се отдалечаватъ. Погрѣшно би било да се мисли, че сериознитѣ Духове намиратъ удоволствие да отговарятъ на праздни въпроси, които не доказватъ нито привязанность, нито уважение къмъ тѣхъ, нито дѣйствително желание да се научѣтъ, а толкова по-малко сж располжени да поставѣтъ сами себе си, като на изложение за забавление на любопитнитѣ. Тѣ не би направили това прѣзъ живота си, и не можтъ да го направѣтъ поцѣрь смъртта си.

40. Легкомисленнитѣ общества привличатъ легкомисленни Духове, които търсѣтъ само случай да лъжтъ и мѣстифиратъ. Както сериознитѣ хора не влизатъ въ легкомисленни събрания, сериознитѣ Духове биватъ само въ сериозни сбра-  
нѣа, цѣльта на които е учение, а не любопитство; въ съ-  
бранията отъ такъвъ родъ горнитѣ Духове намиратъ удо-  
волствие да учѣтъ.



41. Отъ всичко казано слѣдва, че спиритическитѣ събрания, за да бѣдѣтъ полезни, трѣбва да бѣдѣтъ сѣриозни и сѣрѣдоточени, трѣбва всичко да правѣтъ съ благоговѣние, религиозностъ и съ достоинство, за да получатъ обично съдѣйствиѣ отъ добритѣ Духове. Не трѣбва да се забравѣжъ, че ако би тѣзи самитѣ Духове да сѣ се явили въ врѣме на своя животъ, къмъ тѣхъ би се отнасяли съ уважение, на което тѣ иматъ още по-голѣмо право подиръ смъртъта си.

42. Напрасно нѣкои се ссилаѣтъ на ползата отъ извѣстни любопитни, праздни и забавни опити, които, ужъ, били способни да убѣдѣтъ невѣруѣщитѣ; отъ тѣхъ се получаватъ съвършенно противни резултати. Невѣруѣщитѣ, който е склоненъ даже да се присмива надъ най-свещеннитѣ вѣрвания, не можѣ да намира за сѣриозни такива нѣща, отъ които правѣтъ шега; той не може да почита това, което му прѣдставляватъ въ неуважителенъ видъ; заради това той всѣкога придобива лошо впечатление като посѣщава празнитѣ събрания, въ които нѣма нито порядѣкъ, нито степенностъ, нито сѣрѣдоточенностъ на мислитѣ. Него може да го убѣди прѣимущественно доказателството за присѣствието на скѣпитѣ нему сѣщества; като слуша тѣхнитѣ сѣриозни и тѣржественни думи, тѣхнитѣ искрени откровения, той дохожда въ вълнение и блѣднѣе. И колкото повече той има привязанностъ, уважение, благоговѣние къмъ лицето, душата на което му се е прѣдставила, толкова повече той е оскѣрбенъ, докаранъ е въ негодувание, като го гледа въ непочетно събрание, посрѣдъ играѣщи маси и глупави шеги на легкомисленнитѣ Духове; ако той и да е невѣруѣщъ, но неговата съвѣсть отбѣлсква тази свръска на сѣриозното съ суетното, религиозното съ нечестивото, и заради това той нарича всичко това шарлатанство и често излиза отъ събранната повече невѣруѣщъ, отъ колкото е билъ по-прѣди.

Събранната отъ подобенъ родъ принасятъ повече врѣда отъ колкото полза; тѣ не толкова привличатъ хората къмъ учение, отъ колкото ги отдалечаватъ; освѣнъ това, тѣ даватъ поводъ за критика на хулителитѣ, които намиратъ основателни причини за подигравки.



## Магнетически опити.

(Продължение отъ книжка IX)

### Седмий опитъ

Извънредни наблюдения на ясновидѣнието, достатени отъ единъ лѣкаръ, магнетизаторъ за сжщността на които не отговаряме, казва списателятъ А. Дебе, отъ когото извличаме тѣзи нѣща.

Една отъ първитѣ госпожи, която всекога се подиграване съ магнетизма, дохожда въ Парижъ и, по случай се намира въ едно извънредно магнетическо засѣданіе отъ влианіето на което тя измѣнява мнѣние и се прѣобръща. Сама тя ето що казва:

Идѣхъ отъ земитѣ си съ дѣщеря си, за да прѣкарамъ зимата въ Парижъ. Вечерта на моето пристиганіе, една отъ моитѣ приятелки ме помоли да ѝ придружѣмъ да отидемъ у Г. баронъ. . . . , на която азъ не откакахъ. Въ салонитѣ на барона имаше вечеринка, отъ най-блѣскавитѣ. Подиръ музиката, пѣниата и разнитѣ разговорки, откри се едно магнетическо засѣданіе. Една млада дѣвојка, поблѣднѣла, водима отъ магнетизатора си, дойде при насъ и сѣднѣ. Сичкитѣ присѣдствующи ѝ заобиколихъ, и тя заспа въ 2-3 минути посредствомъ нѣкои движения. Много отъ зрителитѣ ѝ отправихъ въпроси, на които тя отговори точно и умно. Наконецъ пожелахъ и азъ да ѝ попитамъ нѣщо. Приблизихъ се къмъ неѣ и ѣ подадохъ единъ прѣстенъ отъ теловѣчески косми, като ѣ попитахъ:

- Можете ли ми каза отъ кого сж тѣзи косми?
- Тѣ сж принадлежели на Г. Конта, вашъ съпругъ.
- Защо казвате, че тѣ сж принадлежели?
- Защото Г. Конта е умрѣлъ прѣди 5 години.
- Знаете ли отъ каква болѣсть?
- По слѣдствие на едно исипване прѣстѣгнхто.

Азъ се удивихъ и почудихъ на този отговоръ; тази бѣше болката, която занесе любимца ми мжжъ.



Накарахъ дъщеря си, която носѣше една гривна отъ косми на ржката си, да се приближи къмъ магнетизаната.

Можете ли ни каза името на тази госпожица, на която сж послужили космитѣ да се онлете тази гривна?

— Тѣзи косми не сж никакъ женски, тѣ сж косми отъ едно младо момче.

— Името му?

— Дозволѣте ми да прѣмълчж, понеже това име ви е тѣй скжпо, щото вий не можете, освѣнъ да се просълзите като го чуете.

— Вий можете да го кажете, понеже азъ искамъ.

— Тѣзи косми сж принадлежели на вашна любимъ синъ.

— Дѣ е той сега?

— Безъ съмнение на небето.

— Не ви проумѣвамъ; истълкувайте се по ясно.

— Вашийтъ нещастенъ синъ..... умрѣлъ прѣди една година и три дни.

— Отъ каква смъртъ?

— Убитъ на дуелъ отъ единъ нещастникъ, на когото занятнето е било само оржжието; прѣдварително увѣренъ въ своята сподука, законътъ трѣбваше да го накаже строго, като злоупотребителъ.

Контесата, като избърса просълзенитѣ си очи, обърнж се къмъ тѣзи, които ѣж окржжавахаж:

— Това което чухъ е извънредно и почти на гледъ, като невъзможно. Всичко това, което магнетисаната ми каза е забѣлѣжително и съвършено вѣрно, безъ да има нѣщо ни повече, ни по-малко. Азъ съмъ съвсѣмъ умаяна, азъ, която никакъ не вѣрвахъ въ чудесата на магнетизма, съмъ принудена да исповѣдамъ, че сжществува нѣщо свѣрхестественно въ този сънъ.

По примѣра на Контесата повечето отъ присжтствуѣщи-тѣ останаха тоже смаяни.

Какъ трѣбва да се мисли върху това явление? Магнетисаната знаеше ли тази фамилиа и нейнитѣ нещастна? Или тази нейна приятелка, която ѣж доведе на вечерницката, съоб-



щи на магнетизатора тѣзи нѣща? Ни едното ни другото е непознато. При всичко туй много отъ присѣтствуващите потвърждаватъ, че приателката на Контесата не се е отдѣлила никакъ отъ нея — слѣдователно, тя не можеше да съобщи нищо на магнетизатора.

### Осмии опитъ.

Госпожица Клара, млада, деликатна и твърдѣ много нервозна, бѣше привикнѣла да се магнетизва отъ брата си, ученикъ по медицината. Тази привичка достигна до тамъ, щото братъ ѝ можеше да ѝ магнетиза отъ доста голѣмо разстояние. Надарена, въ магнетическото си положение, отъ една чудесна мѣдростъ и отъ една свръхчеловѣческа интелигентностъ, тя намираще срѣдството на всичкитѣ мѣнотии, откриване енигмитѣ, рѣшаваше проблемитѣ — накрайтъ тя вършеше чудеса.

Излагамъ отношението на послѣдното нейно прѣдставление, което ми се съобщи отъ единъ очевидецъ.

Това прѣдставление бѣше дълго и имаше много зрители: вѣруващи въ магнетическитѣ чудеса и невѣруващи; всичкитѣ чакаха съ нетърпѣние.

Госпожица Клара влѣзе, на крайтъ, въ салона на прѣдставлението, придружена отъ магнетизатора си, и отиде та сѣдна върху едно кресло, което бѣше поставено въ срѣдата на салона; едва ли нейнитѣ очи се сръщнаха съ тѣзи на магнетизатора и тя затвори очи и заспа.

Ето въпроситѣ, които ѝ се отправиха, и отговоритѣ които тя даде:

— Спите ли?

— Да.

— Отъ кога спите?

— Отъ нѣколко минути насамъ.

— Искате ли да ви питатъ?

— Ако намирате за згодно.

— Ще ли отговаряте?



— Да.

— Знаете ли колко е часа?

— Не знамъ.

— Ако ви посочимъ единъ часовникъ, можете ли ни каза?

— Надѣвамъ се.

(Магнетизатора зема часовника на единъ отъ зрителитѣ).

— Ето единъ часовникъ, колко е часа?

— Два часа и петъ минути.

(Часа на часовника бѣше толкова)

— Можете ли да четете въ тази книга?

— Да, ако искате.

(Поставихъ ѝ върху стомахъ подъ лъжичката, книгата на опъки.

— Четѣте!

— Не виждамъ, освѣнъ едно бѣло нѣщо.

— Сега можете ли да четете?

— Никакъ, вий поставяте книгата наопаки.

— Това е тъй, азъ не съпикасахъ; ето че тя е както трѣбва.

Госпожица Клара начнъ да чете, безъ нѣщо да погрѣши. Прѣобърнхъ се нѣколко листа, тя прочете тоже редовѣтъщо ѝ се показахъ безъ да се сбърка.

Тогавъ магнетизатора се обърнъ къмъ зрителитѣ и имъ каза:

— Господа, вий може да мислите, че госпожицата може по нѣкой начинъ да си служи съ своитѣ собствени очи; да ви извадижъ отъ това съмнѣние, и да ви докажъ, че не гледа съ очитѣ си, но съ епигастра си, азъ ще ѝ завържъ очитѣ тъй, щото никаква свѣтлина да не бѣде пристъпнъ.

(Заврззи ѝ добръ очитѣ).

— Самъ ли съмъ при вази?

— Не; азъ виждамъ много хора.

— Можете ли ги прѣче?

— Да: единъ, два, десетъ, дваисетъ....., О! разбудѣте ме, молѣхъ ви; срамъ ме е между толкосъ хора.

— Недѣйте се плаши; всячкитѣ сж ваши приатели и много сж дошли да ви зематъ мѣстнието; желаете ли да имъ по дадете?



— Защо не, стига да мож.

— Господина, когото ви прѣдставлявамъ, е боленъ отъ доста дълго врѣме; медицината до сега се е указала безполезна за неговитѣ страдания; ще ли можете вий да му намѣритѣ нѣкое лѣкарство?

— Поставете го въ съобщение съ мене.

*Господина се приближи и постави ръката си върху челото ѝ.*

— Говорѣте, ний ви слушаеме!

— Господинътъ страда отъ десетъ години насамъ отъ ревматически болки, противъ които всичкитѣ срѣдства сж останали безполезни. Тази болѣстъ лѣкаритѣ и минералнитѣ бани, ѿ подобряватъ, безъ да могатъ да ѿ излѣкуватъ.

— Какво трѣбва да се прави?

— Не остава друго, освѣнь едно срѣдство.

— Кажете ни го?

— Употрѣбѣте магнетизма, и, ако той несполучи, употребѣте електричеството; при всичко туй, азъ не ви увѣрявамъ за пълната сполука.

— Едно друго лице желае да ви попита.

— Азъ съмъ много уморена

— Поотпочинѣте си; ще почакаме

*(Едно малко врѣме тишина).*

— Поиспочинахте ли си доволно?

— По-малко съмъ морна.

— Мож ли да ви питамъ изново?

— Както обичате.

— Лицето, което ви прѣдставлявамъ, иди да ви попита за единъ неговъ сродникъ, който страда отъ една морална болка сто нѣтъ по-лоша отъ физическитѣ болки: зетъ му е заразенъ отъ една отровителна завистъ; той ни ѣде, ни спи и е пренебрегналъ всичкитѣ си работи; съмнѣнието, което се е вмѣкнало въ сърдцето му, го гризи и го ѣде; не можете ли му каза нѣкой лѣкъ?

— Лѣкътъ е твърдѣ простъ: да нанусне жената, която го тѣй мѣчи.



— Но той ѝ обича и желае да узнае дали е още достойна за любовта му.

— Това е една тайна, която азъ не можъ да открия; азъ съмъ жена, можъ да крижъ поведението на другитъ жени; но да се обнасямъ противъ тѣхъ като обвинителка, никога!

— При всичко туй, що го съвѣтвате да направи?

— Да се раздѣли

— Защо туй крайно лѣкарство?

— Една жена да бжде виновата, трѣбва да не обича вѣки мъжа си, или поне тя прѣдпочита тогози, на когото се вдава; ако, напротивъ, тя е невинна, тя зема отвращение отъ мъжа си и го намразява; понеже безморалното съмнѣние е най гнусавото изречение що може да отпрати нѣкой къмъ една непорочна и блага жена; въ единия случай, както и въ другия, едно раздѣление е необходимо.

— Това ли е рсичко, което имате да кажете?

— Недѣйте ми говори по-нататкъ върху това; този видъ дѣла сж. обикновенно глунави и нещастни..... Разбудѣте ме; моля ви се; главата ми е тѣй распалена, щото ми се струва, че душата ми ще изскочи.

Дѣйствиелно, магнетисаната се потѣше страшно по челото, и нейний образъ показваше, че тя е много уморена. Магнетизаторътъ не се обави отъ да ѝ събуди, която остана доволно врѣме като прѣбита и отмаляла върху креслото; което занимаваше.

## ХАРАКТЕРЪТЪ

НА

## Спиритическото Откровение

ОТЪ

*Аланъ Кардекъ*

(Приводъ отъ Френки)

(Продължение отъ Книжка IX).

27. Защо той нарича новия мисла *Утѣшителъ* (Consolateur)? Тази значителна дума, безъ никакво двумислие, заключава въ себе си всичкото откровение. Той прѣдвиждаше, прочее, че човѣцитѣ



ще иматъ нужда отъ утѣшенна, което казва, че малко сж тѣзи, които тѣ не намѣржтъ въ приетото вѣрвание. Никждѣ, може би, Исусъ не е толкова ясенъ и разбираемъ, както въ тѣзи си послѣдни думи, на които малко души сж обърнали внимание, защото, може би, той е избѣгналъ, та имъ ги е разяснилъ въ пророческа смисель.

28. Ако Христосъ не е развилъ своето учение по единъ ясенъ начинъ, не е че не е можалъ, а защото не е ималъ хора съ звание, и че тѣ не могатъ да се придобиятъ, освѣнъ съ течение на врѣмето, и безъ които не е било възможно да се разбержтъ; такива нѣща се появяватъ, които бихх се видѣли безсмиселни въ значението си на тогавашнитѣ. За да попълнѣше своето поучение, той трѣбваше най-напрѣдъ да го разясни и развие, и тогава да дава нови истини, защото всѣка една съдържа по единъ зародишъ; обаче, не можеше да се намѣри ключа на думитѣ му.

29. Но кой смѣе да си позволява да тълкува свещеннитѣ писания? Кой има това право? Кой пригезжава изискуемата свѣтлина, ако не богословитѣ?

Кой смѣе? — Науката която не иска позволение отъ никого, за да се запознае съ законитѣ на естеството, и тжпчи погрѣшкитѣ и прѣдразсѣждитѣ. Кой има това право? — Въ този вѣкъ на умственна еманципация и на свободата на свѣстѣта, правото на изислѣдванieto принадлежи всѣкому, и Писанието не е вече свещенний сводъ, до който никой да не смѣе да допрѣ прѣста си безъ да се опасява, че ще се сгромоли отгорѣ му. Колкото за нуждната специална свѣтлина, безъ да се коснуваме до тази на богословцитѣ и до освѣтлениата на срѣднитѣ вѣкове, а въ подробности въ свѣтлината на церковнитѣ отци, никому не е дадено, освѣнъ до такава степенъ, щото да се осжждатъ хората въ ересь за вѣрванieto въ вѣртѣнието на земята; и безъ да отиваме на далечъ, днесъ не сжществуватъ ли произнасяния на анатемѣ върху формацията на земята?

Человѣцитѣ нѣматъ друга възможность да разяснжтъ свещенното писание, освѣнъ съ помощта на тази наука, като знажтъ, че лжливитѣ или непълни понятия, които тѣ иматъ за естественитѣ закони, сж открити по-късно отъ науката. Ето защо самитѣ богословци, като сж непоколебими въ вѣрата си, бъркатъ тълкованието смисельта на извѣстни думи и на извѣстни случки въ Евангелието. Като искатъ на всѣка цѣна да намѣржтъ потвържденията на извѣстна мисль, тѣ всѣкоги се въртжтъ все около сжщия кръгъ, безъ да напустжтъ своята точка на зрѣние и то по такъвъ единъ начинъ, щото виждатъ това, което искатъ тамъ да виджтъ. Колкото учени и да сж богословцитѣ, тѣ не могатъ да разбержтъ причинитѣ, зависящи отъ законитѣ, които тѣ не знажтъ.

Но кой ще бжде сждиата на разнитѣ тълкувания, и често пжтъ противорѣчени, които Теологията ни дава? — Бъдщето, Логика



ката и здравий разумъ. Человѣцитѣ, повече и повече освѣтлени съразмѣрно съ откриванieto на новитѣ дѣла и новитѣ закони, ще си създадѣтъ една система на ютопия и на дѣйствителността; а науката ще се запознае съ извѣстни нови закони; Спиритизмътъ, пъкъ ще се запознае съ други; единитѣ и другитѣ сѣ нуждни за умното разбиране на светитѣ текстове отъ всичкитѣ науки, като захванешъ отъ Конфуции и Буда до Християнството. А колкото за Теологиата, тя не може да сѣди за протоворѣчатата на науката, защото тя никоги не се съгласува съ нея.

30. — Спиритизмътъ, като зема за своя основна точка сжщитѣ думи на Исуса Христа, както този последний е взелъ своята отъ Моисей, е прѣко слѣдствие отъ доктрината му. Относително странната идея за бѣдѣщия животъ, той ни прѣдава откровението за сжществуването на невидимия свѣтъ, който ни заобикаля, и чрѣзъ това той турга основата на своето вѣрване; той му дава тѣло, твърдостъ, сжщностъ въ мисълта.

Той опрѣдѣля връскитѣ, които съединяватъ душата и тѣлото, и дига булото, което закриля за человѣцитѣ тайната на рождение-то и смъртта.

Чрѣзъ спиритизма челоуѣкъ знае, откъдѣ иде, кѣдѣ отива, защо той живѣе на тази земя, защо той тукъ вѣчно страда, а, най-паче той разбира добръ Божието правосѣдие.

Той знае, че душата напрѣдва непрѣкъснато, за да прѣкара единъ цѣлъ редъ послѣдователни сжществування, до тогава, до като достигне степенята на съвършенството, което може да го приближи до Бога.

Той знае, че всичкитѣ души, като произтичатъ отъ едно и сжщо мѣсто, създадени сѣ еднакви, съ еднаква способностъ на прогресъ, съобразно съ своя свободенъ арбитъръ; че всичкитѣ иматъ едно и сжщо свойство, че едничката разлика помежду имъ е въ успѣха, който всѣка една е направила; че всички иматъ едно и сжщо прѣд-назначение и очакватъ единъ и сжщъ край. По-рано или по-късно, вопрѣки тѣхното дѣйствие или тѣхната добра воля.

Той знае, че нѣма сжщества лишени отъ права, нито пъкъ иѣкои повече обикнати отъ другитѣ; че Господъ никакво създание не е направилъ, което да бѣде привилегировано и да не мисли за работа; да се наблѣга на другитѣ за напрѣдока си; че нѣма създа-ния вѣчно посветени на злото или на мѣка; че тѣзи, които носѣтъ името *демони*, сѣ Духове, още остали на назадъ, и несъвършени, които вършѣтъ злото, както, когато сѣ духове, така и когато сѣ възплетени въ челоуѣка; но които ще напрѣдватъ и ще се подоб-рътъ; че ангелитѣ, или чиститѣ Духове, не сѣ никакъ сжщества, гледани отъ точка зрѣние на създанието, но духове, които сѣ до-стигнали края прѣди да сѣ слѣдвали степенята на напрѣдка освѣтъ това, че нѣма множество създания, нито пъкъ разни кате-гории, между интеллигентнитѣ създания, но че всичкитѣ създания



произлизатъ отъ Великото Единство, което управлява свѣта; че всичкитѣ създания клонятъ къмъ единъ общъ край, който е съвършенството, безъ което сумитѣ ще бѣдѣтъ фаворизирани на смѣтка на другитѣ, всички като бѣдѣтъ синове на своето дѣйствиe.

31.— За факта, че чловѣкъ може да се сношава съ тѣзи, които сѣ напустѣли земята имѣе не само материалното доказателство и индивидуалността (самоличността) на душата, но и солидарността, която свързва житиѣ и мъртвити на този свѣтъ и тѣзи отъ този свѣтъ съ онѣзи на другитѣ свѣтове; той познава тѣхното положение въ свѣта на Духоветѣ; той ги слѣдва въ прѣселяването имъ; той свидѣтелствува за тѣхната радостъ и болка; той знае, защо сѣ тѣ щастливи или нещастни и участъта, която го очаква съразмѣрно доброто или злото, което той е направилъ. Тѣзи показаниа му явяватъ тайнитѣ на бѣдѣщия животъ, който тѣй съмеежда, може да види въ всичкитѣ му фази, въ всичкитѣ му лица; бѣдѣщето не е гола надежда: то е положително дѣло, една математическа истина, слѣдователно, нѣма защо да се бои отъ смъртѣта, защото за него тя е едно избавление, прѣдвѣстникъ на истинския животъ.

32.— Чрѣзъ изучаванieto положението на Духоветѣ, чловѣкъ знае, че щастieto и нещастieto въ духовния животъ сѣ наслѣдени въ съразмѣрностъ съ степенъта на свършенството и несвършенството; че всѣкой търпи слѣдствиата, прѣми и естествени отъ неговитѣ грѣшки, съ други думи, той се наказва че е грѣшникъ; че тѣзи послѣдствия продължаватъ дълго време, колкото причинитѣ, които сѣ ги произвели; че грѣшникътъ ще страда вѣчно, ако той настоява да върши злото постоянно, но че страданието прѣстава, когато се появи покаянието или промѣненieto. Обаче, понеже зависи отъ самия чловѣкъ да се подобри, всѣкой може, съобразно своя свободенъ изборъ, да продължи или екжи своитѣ мѣки, както болниятъ страда отъ излишества, които за дълго време не прѣкратилъ.

33 — Ако разсѣдѣкътъ отхвърли, като на съвмѣстима съ доброто на Бога, идеата за неизбѣжнитѣ, постоянни и абсолютни болки, често налагани само за една вина, наказаниата въ ада, които покаянието не може да омеркчи, най-сърдечнитѣ и най-искреннитѣ, той (разсѣдѣкътъ) се клони къмъ това разсѣршенъто на вредъ и безпристрастно правосѣдие, което държи смѣтка за всѣко нѣщо, никог не затвара вратата при завръщанието; държи непрѣставно рѣката на погнѣшна, на мѣето да го тласни въ безднитѣ.

34.— Многото съществуваща, за които Христосъ положи началото въ Евангелието, но безъ да го разяени по-нататѣкъ, както и много други нѣща, е единъ отъ най-важнитѣ закони, открити чрѣзъ спиритизма, въ такава смисълъ, че той показва същността и необходимостъта на напрѣдка. Чрѣзъ този законъ чловѣкъ си разяснява всичкитѣ отклонения, които прѣдставяватъ



человѣческия животъ: разликитѣ въ социалното положение; скоростъ-  
достижната смъртъ, която, безъ прѣражданieto би била отъ никаква  
полза за душата; неравносътъ въ моралното и умствено разши-  
рение, чрѣзъ старшинството на Духа, който е малко или много  
научилъ и направилъ, и който носи при появлението си спече-  
деното отъ своитѣ вѣтрѣшни сѣществувания.

35.— Съ доктрината за създаването на душата при всѣко  
раждане, събаря се системата за привилегированитѣ създава-  
человѣцитѣ сѣ страшни единъ на другъ, нищо не ги свързва, се-  
мейнитѣ връзки сѣ чисто плѣтски: тѣ не сѣ никакъ заякчени съ  
никакво минало, което да не е сѣществувало; съ доктрината за  
*неант'а* (ничтожеството) слѣдъ смъртъта всичко, което може да се  
каже по-нататкъ, прѣстава съ живота: тѣ не сѣ никакъ заякчени  
въ бѣдѣщето. Чрѣзъ прѣражданieto тѣ сѣ заякчени въ миналото  
и бѣдѣщето, тѣхнитѣ свидѣтелства се вѣчно продължаватъ въ ду-  
ховния свѣтъ и въ телесния свѣтъ, братството има за основа сѣ-  
щитѣ естествени закони; доброто има край, злото има своитѣ  
неизбѣжни слѣдствия.

36.— Чрѣзъ прѣражданieto падатъ прѣдразсѣдѣщитѣ на пле-  
мена и касти, защото единъ и сѣщъ духъ може да се прѣроди бо-  
гаташъ или сиромахъ, нѣкой великъ сениоръ или работникъ, го-  
сподаръ или слуга, свободенъ или робъ, мъжъ или жена. Всѣкитѣ  
аргументи, които говорѣтъ противъ несправедливостъта на подчи-  
ненностьта и робството, противъ подчиненностьта на жената, законъ  
още отъ по-голяма важность, ни единъ отъ тѣхъ не е взелъ подъ-  
внимание слѣдствието отъ прѣражданieto. Ако, прочее, прѣражда-  
нието остава върху единъ естественъ законъ, началото на всеобщото  
братство, то върху сѣщия законъ основа и началото на равен-  
ството на общественитѣ права, и слѣдователно,— началото на  
свободата.

37.— Лиши человекъ отъ свободния и независимъ духъ,  
който прѣживѣва въ материята, и вий ще го направите една ма-  
шина, безъ край безъ отговорность, безъ други нѣкакви френове  
освѣтъ гражданскитѣ закони, и е добъръ за експлоатирани, като  
единъ разумно животно, което не очаква нищо слѣдъ смъртъта, нищо  
не му прѣче да се весели по настоящемъ. Ако той страда, той за  
това, нѣма никакво друго прѣдначертание, освѣтъ отчаянието и  
*неант'а* за прибѣжище. Съ вѣрата въ бѣдѣщето, че ще види тѣзи,  
които е обичалъ, страхътъ че ще му се прѣдставѣтъ всѣкитѣ  
му обиди, всѣкитѣ му идеи се промѣняватъ. Спиритизмътъ, ако да  
не изваждаше человекъ отъ сѣмѣнието му за бѣдѣщия животъ, би  
направилъ нѣща повече за своето морално подобрене, отколкото  
всѣкитѣ други дисциплинарни закони, които го въздържатъ по-  
вѣкоги, а не го промѣняватъ.



38. — Безъ прѣдсѣществуванieto на душата, доктрината за първобитния грѣхъ не само е не примприма съ правосѣдното Господино, което прави всичкитѣ хора отговорни всѣкой за своитѣ погрѣшки; но то би било глупостъ още по-малко примприма, като слѣдваме тази доктрина, че душата не е съществуваа въ това врѣме, когато захваща да се съзнава отговорността. Съ прѣдсѣществуванieto на душата чедовѣкътъ носи съ себе си въ *прѣбражданieto* зародиха на своитѣ несвѣршенства, на тѣзи погрѣшки, които сж неоправими, и се води по своитѣ вродени инстинкти, своитѣ наклонности къмъ този или онзи порокъ. Истинскитѣ първобитенъ грѣхъ е, който търпи всичкитѣ послѣдствия, но съ тази голѣма разлика само, че той терли мжкитѣ за неговитѣ собствени погрѣшки, а не за тѣзи на другигъ; той има и тази разлика: вѣрата за утѣха, насърдчение е по пълно равна, че всѣко едно съществувание му дава начини, за да се откуни чрѣзь поправленieto, и да напрѣдва, като се отърве отъ нѣкое несвѣршенство, или пъкъ като придобие нови познания и то дотогава, докогато се достатъчно причисти. Той нѣма нужда отъ тѣлното живѣние, и може да живѣе исклучително въ духовния животъ, вѣченъ и пѣленъ съ щастие. Но ежщата причина, тѣзи пъкъ които сж напрѣдихли морално, явяватъ се въ прѣбражданieto съ вродени качества, както и тѣзи, които сж напрѣдихли умствено явяватъ се съ вродени идеи, тѣ се съединяватъ съ добритѣ, тѣ упражняватъ доброто, безъ никакви трудове, безъ да прѣсмѣтатъ, още да кажемъ, безъ да мислятъ. Тѣзи, които сж задѣлжени да се сражаватъ съ своитѣ лоши наклонности сж още въ войната: първитѣ сж вече побѣдили, вторитѣ сж къмъ пжтъ на побѣдата. Съществува, прочее, *начало добродетель*, както има и *начално знание*, и *грѣхъ* или по-добрѣ началенъ порокъ.

39. — Експерименталний спиритизмъ е изучилъ свойството на флуидитѣ и тѣхнитѣ дѣйствиа върху материята. Той е доказалъ съществуванieto на околдушника (perispit) подозрѣванъ отъ етаритѣ и означенъ отъ Свети Павелъ подъ името, *духовно тѣло*, т. е. флуидно тѣло на душата, слѣдъ разрушението на чувствителното тѣло. Сега се знае, че тази обвивка е нераздѣлима отъ душата; че той (perispit) е единъ отъ съставнитѣ елементи на чедовѣческото същество; че той е пжтъ за прѣдаванieto на мисълта и че прѣзъ живота на тѣлото той служи, като свръска между Духа и материята. Околдушникътъ (perispit) играе една толкова важна роль въ организма и въ много други длжности, щото той е свързанъ съ Физиологиата както и съ Психологиата.

40. — Изучванieto свойствата на околдушника, духовнитѣ флуиди и другитѣ физиологически принадлежности на душата, работата на новитѣ хоризонти въ науката, ще ни даде ключа на много явления, неразбрани до сега, защото не се знае закона, който ги управлява; на явления отричани, защото тѣ сж на духовността, качествени отъ други съ чудеса или съгласно вѣрва-



ищата. Такива сж, между другитѣ, явленията на двойното зрѣние, зрѣнието на расгояние, естественний и искусственный сомнамбулизъм, прѣдчувствието, психическиѣ слѣдствия на катаlepsната и летаргичната, прѣдвѣденіето, явленията, прѣобразяваніето, прѣдаваніето на мисльта; ослѣпението, минутнитѣ исцѣрявания, отнѣманіето на нѣкое отъ чувстваа и притежаваніето имъ и други такива. Като доказва, че тѣзи явления почиватъ върху естествени закони, както електрическитѣ явления, нормалнитѣ увлѣния, отъ които тѣ могатъ да се произведжтъ, спиритизмътъ разрушава областта на чудесното и схвърхестественното и, слѣдователно, источника на по-голѣмата частъ отъ суевѣриата. Ако вѣрва на възможността на нѣкои нѣща, зимани отъ нѣкои, като химерически, прѣиятствува да се вѣрва на много други, чпато невъзможность и иррациональность той доказва.

41.— Спиритизмътъ, далечъ отъ да отбѣгва или се отдалечава отъ Евангелието, иди напотивъ, да потвърди, разясни и развие, чрѣзъ новитѣ естествени закони, които той открива, всичко това, което, Христосъ каза и направи; той носи свѣтлината за нѣкои отъ тъмнитѣ точки на неговото учение и ги разяснява тѣй, щото неразбираемитѣ павѣстни части отъ Евангелието, или пѣкъ тѣзи, които мѣсахъ на недопустими, да се разбержтъ безъ никаква мжка чрѣзъ помощта на спиритизма и ги приематъ; тѣ по добрѣ се разбиратъ и ставатъ часть отъ реалността; Христосъ се вижда по великъ: тукъ той не е просто единъ философъ, но божественъ Месна.

42.— Отъ друга страна, разгледана моралната сила на спиритизма, чрѣзъ края който той показва за всичкитѣ дѣла прѣзъ живота, вслѣдствие стореното добро или зло; храбростта, утѣшената, които дава въ скърбта чрѣзъ едно неизмѣнно вѣрвание въ бжджето, въ мисльта, че пмашъ до себе си сжществата, които обичашъ, увѣреніето че ще ги видишъ пакъ, възможността да се разговаряшъ съ тѣхъ; най-сетнѣ въ увѣреніето, че всичко това, което правишъ, всичко това, което печелешъ въ умственно, научне, и морално отношение, до послѣдния часъ на живота си, нищо не се губи, че всичко принася полза за напрѣдка, трѣба да признаемъ, че Спиритизмътъ приема всичкитѣ общааня на Христа, относително провъзгласения *Утѣшителъ*. Или пѣкъ, понеже *Духътъ на истината* прѣдсѣдателствува великото движение на възражданіето, общааніето за възшедетвнето е сжщо осжществено, защото, отъ истина, това е истинскій *Утѣшителъ*<sup>1)</sup>.

<sup>1)</sup> Много бащи на фамилии плачатъ за прѣждеврѣмевната смъртъ на своитѣ дѣца, за голѣмитѣ загуби, които тѣ сж направили за въспитаніето на своитѣ дѣца и казватъ, че всичко това е чиста загуба. Но спиритизмътъ тѣ не трѣба да скърбѣжтъ за жертвитѣ, защото тѣ сж увѣрени, че ще видѣтъ своитѣ дѣца; защото знажтъ че ако тѣзи послѣднитѣ не сж се ползували отъ това въспитание по настоящемъ, то



43. — Ако, на неговитѣ слѣдствия се отдава нечутата бързина за распространението на Спиритизма, въпрѣки всичкитѣ сражения, които той е извоювалъ, трѣбва да приемемъ, че неговото проявление е отъ Провидението, защото той тържествува на всичкитѣ усилни и зли човѣчески намѣрения. Леснината, съ която той се е приелъ отъ толкова голѣмо число послѣдователи и то безъ никакво противорѣчие, и по никой другъ начинъ, освѣнъ съ силата на идеата, доказва се, че той отговаря на една нужда, да се върва въ нѣщо, слѣдъ проиждената тъмнота отъ невѣрванието, и че, слѣдователно, той е дошълъ на врѣмето си.

44 — Опечаленигѣ сж много; не е, прочее, удивително, дѣто толкова много хора нечелитѣ една наука, която ги утѣшава и да ѝ прѣдпочитатъ отъ науката, която ги разочоровава, защото Спиритизмътъ се отправя повече къмъ нещастнитѣ отколкото къмъ щастливитѣ. Болнитѣ носрѣща дохожданието на доктора съ пълноредна радостъ, отколкото здравий. Друго яче: опечаленигѣ сж болнитѣ, и *Утѣшителътъ* е тѣхний докторъ.

Вий, които се сражавате съ Спиритизма, ако искате да ви слѣдваме, дайте нѣщо повече отъ него. Искървайте по-увѣрено ранигѣ на душата! Дайте по-голѣми утѣшения, по-голѣми задоволениа на сърдцето, по-законни налѣжди, по-голѣми увѣренниа; направѣте бѣдѣщето по-разбираемо, по-привлѣкателно; но не дѣйте ни то донася съ прѣдначертаниата на неантѣ, съ алтернативигѣ на пламъцитѣ на ада или и съ постояннитѣ набожни и неполезни оплаквания.

45. — Първото откровение бѣше олицетворено въ Моисеа, второто — въ Христа, а третото въ никаква личностъ. Първитѣ двѣ сж лични, а третото е колективно: този характеръ е отъ голѣма важностъ; то е колективно въ такава смисълъ, че не е извършено отъ нѣкакво привилегировано лице; че това лице, слѣдователно, не може да се нарече единичкий пророкъ. Той дойде взаимно на вредъ изъ земното кълбо, и се прие отъ милиони лица, отъ всѣкаква възраст и условие, отъ най-високитѣ до най-низкитѣ, въпрѣки то-

ще имъ послужи, отъ сега нататкъ въ тѣхните напѣдване, като Духове; послѣ, че това ще бѣде вече спечелено за едно ново сѣществуване, и че когато тѣ се повѣржатъ, то ще имъ бѣде единъ уметивенъ багажъ, койго ще имъ даде възможността да придобѣихтъ нови познания. Такива сж дѣцата, които съ ражданието си носѣхтъ врѣдни идеи, които знахтъ, безъ да сж имали нужда да сж учили. Ако родителитѣ не сж имали задоволствието да видѣхтъ своитѣ дѣца да турѣхтъ въ дѣйствието това си всѣпитание и се ползватъ, тѣ ще иматъ щастieto малко по-късно било като Духове, било като човѣци или може би, тѣ ще бѣдѣтъ отново бащи на своитѣ сѣщи дѣца, както по частие сж били наречени отъ природата и които имъ дължѣхтъ свойствата на едно истинско образование; сѣщо, ако нѣкое отъ дѣцата падне болно по нехайството на родителитѣ си, тѣзи може да ги видѣхтъ да страдатъ по-послѣ, когато се прѣселѣхтъ въ новото сѣществуване.



за прѣдсказанне, спомѣнхто отъ Автора на Апостолскитѣ дѣяния „Напоследѣтъ“, каза Христосъ, „Азъ ще прѣвратѣхъ духъ си въ всѣко тѣло; синоветѣ е дѣщеритѣ ви ще пророчествуватъ, младитѣ ви ще видѣтъ видѣнниа, а старцитѣ ви ще видѣтъ синовидѣнниа“. (Дѣяния, глава II, стихъ 17, 18). Нѣма да поиникне никакво особно развитие, което, най-послѣ да послужи на всички<sup>1)</sup>.

46. — Понеже първитѣ двѣ окрovenна бѣхх слѣдствие отъ лично учение, тѣ бѣхх принудени да се ограничѣхъ, т. е. тѣ имахх само една точка на земята, откъдѣто идеата се распространи отъ ближенъ на ближенъ; но трѣбваше много вѣкове да се изминѣхъ, до като тя стигнѣше крайщата на свѣта, безъ тя сама да се наложи нещѣло. Третьото има тази особенностъ, че, като не е олицетворено само въ едно лице, то се появи едноврѣменно на безчисленно множество разни точки, отъ които всѣка една станѣ центъръ или фокусъ на лъчитѣ. Съ умножаванieto на тѣзи центрове, лъчитѣ се разпрѣскахх малко по-малко, както кръговетѣ образовани отъ множество камъни, хвърлени въ вода. Но такъвъ начинъ, тѣ, до едно опредѣлено вѣрме, ще свършихъ, като покрихъ тѣлото лице на земята.

Тази е една отъ причинитѣ за бързото распространеие на науката. Ако тя бѣше ограничена само въ една точка на земята, и ако тя бѣше дѣло само на една личностъ, тя щѣше да образува само една секта около себе си; но, може би полвинѣ вѣкъ се е изминѣлъ, слѣдъ като тя е стигнала крайщата на земята, тя се е породила, когато слѣдъ десетъ години тя ще има забита прѣчка отъ единия полюсъ до другия.

47. — Това обстоятелство, нечуто въ историата на наукитѣ, дава на Спиритизма искључителна сила и не противостоима възможностъ на дѣйствиe; ако той е смазанъ върху една точка на едно

<sup>1)</sup> Нашата лична роль, въ великото движение на идеитѣ, които се готвѣхъ отъ спиритизма, и които захващатъ да дѣйствуватъ, е на единъ наблюдатель, който наблюдава внимателно, изучава слѣдствиата, за да имъ намѣри причинитѣ и да извади заключениата. Ний сме приели всичко това, което ни е било възможно; ний сме сравнявали и тълкували ученията давани отъ духоветѣ върху всичкото лице на земята, защото всичко е съобразено методически; съ една дума, ний сме изучили и дали на публиката плода на нашитѣ изслѣдвания, безъ да даваме на нашитѣ съчинения друга иѣкаква важностъ, освѣнъ да гледаме на тѣхъ, като на философски произведения, плодъ на наблюдението и опитността, безъ иѣкога да сме се поставили, като главатаръ на науката, нито пъкъ сме искали да налагаме идентѣс изслѣдваню. За публикуванieto имъ всѣкому е дадено правото, и всѣкой е свободенъ да ги приема или не. Ако тѣзи идеи намиратъ многобройни симпатии, това става, защото, тѣ отговарятъ на хранитѣ надѣжди на мозина, откъдѣто тѣ не излъчватъ суета, защото началото не принадлежи на насъ. Нашата най-голяма заслуга е, че ний постоянствуваме и сме прѣддени на дѣлото, което ний сме пригърнали. Въ заключение ний сме направили това, което и други бихх могли да направѣхъ, като насъ; ето защо ний не сме имали претенцитѣ на пророкъ и мессия, нито пъкъ искали да сме наречени такъвъ.



мѣсто, на други пъкъ точки въ други мѣста по никой начинъ не е възможно това; за едно мѣсто, дѣто той ще бѣде приетъ, ще се явятъ други мѣста, гдѣто той ще цѣвти. Още повече, ако той се появи въ едно лице, не би достигналъ въ всичкиѣ Духове, които сж источникътъ му. И тъй, понеже духоветъ се намиратъ на всѣкъ-дѣ и всѣкога, ако, по невъзможность, не могатъ да обзематъ цѣлата земя, тѣ ще се появятъ слѣдъ цѣколко врѣме, защото това почива върху едно дѣйствие, което се намира въ природата, и че не е възможно да се унищожатъ естественнитѣ закони. Това е то, което трѣбва да убѣди тѣзи, които мечтаятъ унищожението на Спиритизма.

48.— Обаче, тѣзи центрове, разпръснати, бихх си останали за дълго врѣме отдѣлени единъ отъ другъ, особено както сж били ограничени единъ съ другъ въ далечни страни. Нужно е било да се появи между тѣхъ една връска, която да постави въ съобщение мислитѣ имъ съ тѣзи на тѣхнитѣ едновѣрни братья, за да имъ открие, какво правятъ другитѣ. Тази връска, отъ която се лишаваше спиритизма въ старо врѣме, се намира въ изявлениата, които сж разпръснати навсѣкъдѣ, и които сходятвуватъ, подъ една единична форма, точна и методична, съ учението разпръснато на вредъ подъ множество форми и на разни езици.

49.— Първитѣ дѣѣ откровения сж слѣдствие на едно учение прѣко; тѣ се налагагъ на вѣрванието чрѣзъ силата на Господнята дума, и человекитѣ не сж били до тамъ напрѣдвали, за да могатъ да съдѣйствуватъ за разработването имъ.

Нека всѣкоги имаме прѣдъ видъ че между тѣхъ сжествува една разлика, доста чувствителна, която се съзира въ прогреса, нравитѣ и идентѣ, които тѣ сж развивали между сжщия народъ, и въ сжщата срѣда, като сж имали за промеждуктъ приблизително осемнадесетъ вѣка. Доктрината на Моисей е абсолютна, деспотична; тя не допуца никакво разискване и се налага изцѣло върху народа съ сила. Доктрината на Христа е въ сжщностъ като единъ видъ съвѣтъ; приеманieto ѝ е свободно и се налага само чрѣзъ убѣждение; тя е основана съ прение още при живота на своя основателъ, който не е отказвалъ да се прѣпира съ своитѣ противници.

50.— Третѣто откровение, дойде въ едно врѣме когато се явява еманципацията и при озрѣванието на умственността; когато развитата умственностъ неможе да играе пасивна роль; когато человекътъ не приема нищо, като слѣпецъ, но иска да знае, на кждѣ го то води, да знае причината и начина, по който става едно нѣщо, да стане на вѣрата произведение на учение и плодътъ на труда, да го изслѣдва и свободно испита. Духоветѣ учатъ, което е право, което води къмъ пжтя на истината, но тѣ се въздържатъ да откриятъ това, което человекътъ самъ може да си го открие,



като му оставятъ грижата да разисква, контролира и подложн всичко на разискване, като го оставя самъ често да придобие опитността за своитѣ вѣрвания. Тѣ му даватъ началото, материята, а той трѣбва да извади ползата и ѝ тури въ дѣйствиѣ.

51.— Понеже елементитѣ на духовното откровение сж дадени едновременно, върху множество точки и на хора отъ всичкитѣ социални условия и разни степени на възпитание, слѣдва, че наблюдениата не можехъ да се направятъ на всѣкждѣ еднакво; че прѣдобититѣ слѣдствия дедукцията на законитѣ, които управлѣватъ този сортъ явления, съ една дума, заключението, което трѣбва да положатъ основитѣ на идентѣ, трѣбва да произлѣзе отъ една прилика и съотношение въ явленията. И тъй, всѣкой уединенъ центръ, ограниченъ въ единъ опрѣдѣленъ кръгъ, и често като не вижда друго нищо, освѣнъ само единъ особенъ родъ явления, често пакъ иротивоположни на глѣдъ, и като ги прилага къмъ една и съща категория на Духоветѣ и, още повече подпомогнатъ отъ мѣстното влияние и настроението на партията, подпада въ невъзможността да хване приличното и въ слѣдствие на това става му невъзможно да прѣдаде къмъ единъ общъ принципъ уединенитѣ наблюдения. Всѣкой единъ, като разгледа явленията отъ точка зрѣние на своето познание и своитѣ вътрѣшни вѣрвания, или пъкъ по частното мнѣние на Духоветѣ, които се явяватъ, проявяватъ се толкова теории и системи, колкото центроветѣ, и никога отъ тѣхъ не е изляна, защото не сж сравнявали елементитѣ, нито пъкъ имали контрола. Съ една дума, всѣкой е неотстъпчивъ въ своето частно откровение, като вѣрва, че има прѣдъ очи цѣлата истина безъ да знае, че на повече отъ сто мѣстности сж придобили нѣщо повече и по-добро.

52.— Отъ друга страна, за забѣлѣжаване е, че ни една часть отъ духовното учение не е бивало съобщено по единъ нѣленъ начинъ; то се коснува до толкова голѣмо число на наблюдения, до толкова различни прѣдмети, които изискватъ било знание, било специална мединическа наклонност, жото не е било възможно да съедини въ едно всичкитѣ необходими условия. Учението трѣбва да е колективно и не частно; Духоветѣ си раздѣлятъ работата, като раздѣлятъ прѣдметитѣ за изучаване и наблюдение, както въ известни фабрики, свършването на всѣка партия за единъ и същъ прѣдметъ е разпрѣдѣлено между нѣколко работника. Откровението е сжщо частно явление, на разни мѣста и чрѣзъ едно премежутъчно множество, и ето начинътъ по който и до сега слѣдва, защото всичко не е още открито. Всѣкой центръ намира въ другитѣ центрове допълнение на това, което е придобилъ и т. н., сравняването на всичкитѣ частни учения ще положи основата на синкретическото учение.

Бѣше, прочее, нужно да се отдѣлятъ явленията, за да се види съотношението, да се сравнятъ разнитѣ доказателства, по-



ученията дадени отъ Духоветѣ върху всичкитѣ точки и прѣдмети, а да ги сравнимъ, анализираме, и да се изучи аналогията и разницата. Съобщенията, като ни се дадени чрѣзъ Духоветѣ отъ всѣкакъвъ родъ, малко-много ясни, трѣбва да оцѣнимъ степенята на уловането, което разсѣждѣтъ ни позволява да приемеръ относително тѣхното съгласуване, да различи частнитѣ систематически идеи, които носѣтъ печата на общото учение на Духоветѣ, ютопната на практическитѣ идеи; да се посчитѣтъ тѣзи които сѣ явно лѣжливи чрѣзъ показателствата на положителната наука и въ самата логика, да се възползуваме на равно отъ грѣшкитѣ, отъ свѣдѣнията, снабдени отъ самитѣ Духове, за да се запознаемъ по-добрѣ съ положението на невидимия свѣтъ, и така да ги направимъ однородни. Трѣбва, съ една дума, да има единъ центръ (срѣда) разработенъ, независимъ отъ всичкитѣ извѣстни идеи, отъ всѣкакви прѣдразсѣждѣци на секти (партии) и да се рѣши да приеме истината, която става явна, макаръ и противна на неговитѣ части мнѣния. Този центръ се образува отъ само себе си, съ силата на самото дѣло и безъ нѣкаква прѣдначертана цѣль\*).

53.— Отъ това състояние на нѣщата произлиза едно двойно течение на мисли: единитѣ идѣтъ отъ крайщата и отиватъ къмъ срѣдата, а другитѣ се връщатъ отъ срѣдата къмъ окръжността. Тази е причината, по която тази доктрина (учение) бърже крачи къмъ единството, въпрѣки разнитѣ източници откъдѣто произтичатъ; че разнитѣ отклонивши се системи малко-по-малко отпадатъ, вѣлѣдствие уединението си прѣдъ напрѣднжлото мнѣние на болшинството, защото тамъ се намира чувствителний отзивъ. Едно общество отъ мисли се образувало между разнитѣ частни срѣди. Като говорѣтъ сѣща духовенъ езикъ, тѣ си разбиратъ и си съчувствуватъ отъ единия край на свѣта до друга.

Духоветѣ сѣ повече смѣли; тѣ сѣ воювали съ голѣма храбростъ, тѣ сѣ вървѣли по единъ сигуренъ нѣтъ, когато не сѣ уединени, когато тѣ сѣ на далечъ, на разстояние, което ги е отдѣляло

---

\*) „Le Livre des Esprits“, първото съчинение, което вкара Спиритизма въ пѣтя на Философията, чрѣзъ извлѣчението на моралнитѣ послѣдствия на явленията, което е оближило всичкитѣ партии на учението, като се коснува до въпроси отъ твърдѣ голѣма важностъ и е рѣшавало, е, отъ самото си появяване, точката на съединението, къмъ която се наклоняватъ всичкитѣ частни дѣйствиа. Явно е, че съ напечатанието на тази книга захваща епохата на Философския спиритизмъ и е останѣла такава до изчезването на любопитство. Тази книга придоби съчувствието на болшинството, защото тя бѣше изражение на чувствата на това сѣщо болшинство, и защото тя отговори на тѣхнитѣ, ожидания; а това, защото всѣкой единъ тамъ намира потвърждение и едно разяснение разумо въ всѣко нѣщо, което той е придобилъ самъ. Ако тя да бѣше въ разногласие съ общото учение на Духоветѣ, тя не би имала никакво повѣрие и скоро щѣше да се забрави. Но кѣдѣ ги е тя събрала? Нали въ чловѣка, който нѣма нищо, простъ работникъ, който умира и се изгубва?



отъ голѣмата фамилия; явлениата за които тѣ свидѣтелствуватъ, не имъ сж никакъ странни, нередовни, противни, защото тѣ могатъ да ги приведатъ въ обща хармония (съгласие) съ законитѣ; съ единъ погледъ отъ височина виждатъ всѣко нѣщо, което има що годѣ приличие\*).

Но какъ ще се знае, да ли едно начало се учи на всѣкъдѣ или че не е слѣдствие на едно частно мнѣние. За уединенитѣ групи, като нѣмахъ възможността да знайтъ всичко това, което се казваше отъ по-напрѣдъ, нужно бѣше да се събержатъ въ едно всичкитѣ поучения, за да се създаде единъ видъ нѣщо събрано въ едно и се съобщи мнѣнието за знание на всичкитѣ.

54.— Никоя наука не е произлѣзла отъ нѣкоя часть отъ мозъка на человекъ; всички, безъ исключение, сж плодъ на неуморими, послѣдователни наблюдения върху прѣдшешествующитѣ наблюдения, както захващанъ отъ една извѣстна точка, за да дойдешъ до друга непозната. Ето защо Духоветѣ се явяватъ, за да подпомогнатъ Спиритизма; ето защо тѣхното учение е постепенно; тѣ не прѣкъсватъ въпроситѣ, до като началото, което искатъ да въспроизведжтъ не е достатъчно разбрано и че мнѣнието е вече оздрѣло, за да се приеме. Забѣлжително е сжщо, че всѣкога, когато практическитѣ кръгове искатъ да задажтъ прѣждѣврѣмени въпроси, получаватъ се противни отговори, безъ никакво заключение. Когато настане благоприятната минута, напротивъ, учението става общо и се свързва почти съ всичкитѣ въ свѣта кръгове.

\*) Едно значително свидѣтелство колкото забѣлжително толкова и трогателно, относително това съобщение на мислитѣ, което е основано между Духоветѣ чрѣзъ потвърждението на вѣрванията, сж трѣбванията на молитвитѣ, които ни дохождатъ отъ толкова далечни страни, отъ Перу до краищата на Азия, отъ страна на религиозни лица и разни народности, които пий никога не сме виждали. Не е ли това началото на едно велико единство, което се приготвява? Не е ли доказателство за здравитѣ корени, които пуца Спиритизма?

Забѣлжително е, че всичкитѣ групи, които сж се образували съ прѣдначертана цѣль да произвеждатъ раздоръ, като проповѣдватъ разни отклонивши се пачалъ, както и тѣзи, които по свое настроение или други причини, не искатъ да се подчинятъ на общия законъ и се вѣрватъ достатъчно силни да могатъ сами да напрѣдватъ, достатъчно освѣтлени да даватъ и свѣти, ни една подобна група не би могла да създаде една прѣобладающа и жива идея; всички изгасватъ и растѣхтъ подъ сѣнка. И както може да стане другояче, освѣтъ да се различаватъ, ксгато намѣсто да се труди да намѣри повече источники на задоволение, тѣ отхвърлятъ началата на добръ опрѣдѣлената доктрина, която би ги направила по-силни, защото дава повече утѣшение, е по-насърдчително и по-разумно? Ако тѣ разбирахъ силата на морала, който образува единството, тѣ не биха се скитали въ тази химерическа иллюзия, като мислѣхъ своя малкъ кръгъ за свѣтътъ, тѣ виждатъ въ своитѣ послѣдователи една малка бѣсѣдка, която лесно може да се прѣобърне отъ друга противна бѣсѣдка. Това се отражава злѣ върху характера на доктрината, и тази погрѣшка трѣбва да се примахне, като лъжа; намѣсто да раскъсатъ единството, тѣ сж раскъсали тази връска, която имъ дава еднота и живота.



Въкоги ще намѣримъ една твърдѣ голѣма разлика между на-  
прѣдѣка на Спиритизма и на наукитѣ. Разликата е тази, че наукитѣ  
дохождатъ до една точка посредствомъ голѣми промежутоти, когато  
за Спиритизма сж достатѣчни нѣколко години, малко врѣме му е  
нуждно да събере множество наблюдѣния, за да образува една  
доктрина. Това се дължи на неизброимото множество Духове, които,  
чрѣзъ волята на Бога, се явяватъ едновременно, като носѣтъ съ  
себе си знанието, което случайно имъ се е подпаднало. Отъ това  
послѣдва, че всичкитѣ партии на доктрината, намѣсто да си раз-  
ширяватъ знанието постепенно за много вѣкове, тѣ извършихъ  
това едновременно въ нѣколко години, и които бѣхъ достатѣчни,  
за да ги събержатъ въ едно.

Божа воля бѣше, щото прѣдначертаното да стане дѣло свѣр-  
шено; освѣнъ това, да има и единъ контролъ който да е постоянъ  
въ распространението на учението, никоя отъ партиитѣ да се не  
цѣпи и показва своя *авторитетъ*, освѣнъ въ свръска съ нейнитѣ  
подобни и въ пълно съгласие, да намѣри мѣстото си въ обща  
ковчегъ и да се появи на врѣмето си.

Като не възлага грижата за распространението на доктрината  
само на единъ Духъ, той, отъ друга страна иска, щото, като почнешъ  
отъ най-голѣмга до най-малкия между Духоветѣ, както и между хо-  
рата, да поднесе жертвата си прѣдъ олтаря, само и само да основе  
между тѣхъ една връска на солидарно съдѣйствиѣ, което нѣщо  
линева въ доктринитѣ, произлѣзли само отъ единъ источникъ.  
Отъ друга страна, както всѣкой Духъ, така и всѣкой челоувѣкъ  
понеже не е твърдѣ много ограниченъ въ знанието си, почваше  
разискванieto ех *professo* на множество въпроси, които се косну-  
ватъ до Спиритизма; ето защо доктрината, за да се изпълнитъ  
прѣдначертаниата на Създателя, не може да бѣде дѣло нито само  
на единъ Духъ, нито само на единъ медиумъ; тя е произлѣзла отъ  
сбора на множество трудове, които сж се контролирали един други.

55.— Още единъ характеръ на спиритическото откровение  
и който показва условната, подъ които е направенъ, е, че то е  
прогресивно (постоянно напѣдва), както всичкитѣ науки на на-  
блюдението. По своята сжщественностъ, тя е свързана съ науката,  
която не е противна на божата воля, съобразно открититѣ отъ  
нѣжъ естествени закони. *Откритието на науката прославяватъ*  
*Бога намѣсто да го понижаватъ*; тѣ унищожаватъ само това,  
което челоувѣцитѣ сж си *сградили върху лѣжливи идеи*.

Спиритизмътъ полага основата на принципъ неабсолютенъ,  
доказанъ съ показания, или пъкъ който логически проистича отъ  
наблюдението. Като се коснува до всичкитѣ клнове на обществен-  
ната (*sociale*) икономия, отъ която той очаква подпомаганieto и за  
своитѣ открития, той ще се приема всѣкога отъ всичкитѣ прогресивни  
науки, отъ каквото и родъ да сж тѣ, които съвпадатъ въ  
крѣга на практическата истина и произлизатъ отъ владението на



утопната, безъ което самъ трѣбва да си исчете присждата; ако прѣстане да си е такъвъ, какъвто си е, той ще лъже отъ самото начало и край.

*Спиритизмътъ* краче съ напрѣдка, никога не ще излѣзе вънъ отъ границата, защото ако нѣкои нови открития му докажатъ, че той е кривъ въ нѣкои точки, той ще се поправи; ако нѣкоя нова истина се открие, той ще ѝ приеме.

56.— Каква е ползата отъ моралната доктрина на Духоветѣ, когато тя е сжщата, каквато се проповѣдва и отъ Христа? Има ли чловѣкъ нужда отъ откровение, и не може ли той самъ да намѣри за себе си всичко това, което му е нужно да го поучи, за да води единъ мораленъ животъ?

Колкото за морала, Богъ е далъ чловѣку единъ водителъ въ свѣстѣта му, който му казва: „Не прави никому това, което ти не искашъ другитѣ да ти правятъ“. Естественни моралъ е написанъ навѣрно въ сърдцето на чловѣцитѣ, но всички знайтъ ли да го прочетатъ тамъ? Но никогда ли тѣ не забравятъ своитѣ мѣдри поучения? Какво сж сторили проповѣдвания отъ Христа моралъ? Какъ сж практикували това което ги е поучавалъ? Всичко това не е ли станжло мъртво, просто една хубава теория, хубава за другитѣ, но не за личното азъ? Ще срѣщнете ли нѣкъдѣ баща, който да повтори десетъ пѣти, сто пѣти сжщитѣ наставления на своитѣ дѣца, ако и да не се ползватъ? Защо Господъ да създава само единъ баща на една фамилия? Защо той да не праща отъ врѣме на врѣме другъ между чловѣцитѣ, като посланници съ особни мисли, за да имъ напомнятъ длъжноститѣ, и да ги отиравятъ въ прави пѣтъ, когато се отблѣтатъ отъ него, да отворятъ очитѣ на тѣзи, които ги държатъ затворени, както по-напрѣднѣлитѣ чловѣци пращатъ мисионери при дивацитѣ и варваритѣ?

Духоветѣ проповѣдватъ ежѣца моралъ, които и самъ Христосъ проповѣдва, защото нѣма по-добъръ отъ него. Но за какво добро е това тѣхно учение, защото тѣ не казватъ, какво ний знаемъ? Тѣ могатъ да кажатъ толкова за морала на Христа, колкото се проповѣдваше отъ петстотинъ години прѣди него отъ Сократа и Платона и съ сжщитѣ термини; за моралиститѣ, които казватъ сжщото нѣщо съ всекакъвъ тонъ и подъ всичкитѣ форми. Е хубаво! Духоветѣ идатъ просто и просто да увеличатъ числото на моралиститѣ, съ тази само разлика, че тѣ се явяватъ на вредъ: тѣ могатъ да се чуятъ въ колибата, както и въ палата, да се явятъ на невѣжия, както и на учения.

Това, което учението на Духоветѣ прибавя къмъ морала на Христа, е съзнанието на началата, които свързватъ мъртвитѣ съ живитѣ, които допълватъ тъмнитѣ понятия, дадени за душата за нейното минало и бѣдѣще, и които даватъ, като потвърждение на своята доктрина сжщитѣ естествени закони. Съ помощта на новата *свѣтлина*, дадена отъ Спиритизма и Духоветѣ, чловѣкъ разбира



солидарността която свързва всичките същества. Милостията и братството стават обществена необходимост. Той чрезъ убѣждението придобива това, което не може да се придобие чрезъ длъжността, и въ това сполучва прѣкрасно. Понеже челоѣцѣтъ ще практикуватъ морала на Христа, може да кажѣтъ, че нѣматъ пужда отъ възпѣлти или не възпѣлти моралисти; тогава и Богъ сжщо не ще имъ праща повече.

57.— Единъ отъ най-важнитѣ въпроси между тѣзи, които се разисквахъ въ начало на този ни трудъ, е: какво е доказателството на спиритическото откровение, защото то произхожда отъ същества, чиато свѣтлина е ограничена, и които не сж отъ несъмнителнитѣ?

Възражението би било сериозно, ако това откровение не се заключавахе въ учението на Духоветѣ, ако само ний чакаме рѣшението му исключително отъ тѣхъ и го приемехме съ затворени очи; то е безъ никаква важностъ въ минутата, ако челоѣкъ не се притече на помощъ при своята интелигентностъ и своя разсѣдѣкъ; че Духоветѣ сж ограничени, поставени въ пѣтя на дедукцията, която може да извлѣче отъ наблюдението явленията. Или нѣкъ, явленията и тѣхнитѣ безчисленни измѣненія сж факти; длъжността е на челоѣка да ги изучава и търси закона имъ; въ тази работа той се подпомага отъ всеѣкакѣвъ родъ Духове, които въ това отношение сж повечето помагачи, отколкото откриватели. Трѣбва да се контролиратъ отъ логиката и здравна разумъ; по този начинъ благословенъ бива този, който се яви при тѣхъ и се възползува отъ тѣхното специално знание, като не забравя да тури въ дѣйствиe и своето разсѣждение.

Понеже Духоветѣ, не сж друго нищо, освѣнъ душитѣ на челоѣци, слѣдва, че, като се съобщаваме съ тѣхъ *не можемъ да произлизаме отъ челоѣчеството*, обстоятелство отъ голѣма важностъ. Генналитѣ хора, които сж били свѣтлото на челоѣчеството, сж произлѣзли отъ свѣта на Духоветѣ дѣто се и връщатъ, като оставятъ земята. Освѣнъ това, понеже Духоветѣ, могатъ да се съобщаватъ съ челоѣцитѣ, тѣзи сжщи гении, може да имъ даватъ наставления подъ формата на Духове, както сж го и правили подъ тѣле.на форма; тѣ могатъ да ни поучаватъ слѣдъ смъртѣта си, както сж го правили при животъ; тѣ сж невидими, намѣто да сж видими, тукъ е всичката разлика. Опитността и знанието имъ не сж ограничени, и ако думитѣ имъ сж имали влияние, като челоѣци, то тѣ не могатъ да се намалѣтъ, защото сж въ свѣта на Духоветѣ.

58.— Но не само виши Духове се явяватъ; явяватъ се и Духове отъ всичките родове, и това е необходимо, да ни учѣтъ на разни характери отъ духовния свѣтъ, като ни се явяватъ въ всичките лица; чрезъ това отношенията между видимия и невидимия свѣтъ сж по-тѣсни, връската става по ясна; ний виждаме по-



ясно откъдѣ идемъ и на кѣдѣ отиваме, такъвъ е естественний край на тѣзи явления. Всичкиѣ Духове, до каквато и степенъ да сж достигнали, прочее, ни поучаватъ по нѣщо, по понеже и тѣ сж малко или много освѣтлени, длѣжностъ ни е да познаемъ, кои отъ тѣхъ сж добри, кои лоши, и да се възползуваме отъ тѣхното учение. Обаче, всичкиѣ каквито и да сж, все ни поучаватъ и откриватъ по нѣщо, което ний не знаемъ, и безъ които не бихме го научили.

59.— Вишитѣ възплѣтени Духове сж силни личности, безъ противоречие, но чнето дѣйствиe е въздържано и бавно се разпространява. Само единъ отъ тѣхъ, може би да е билъ Илна или Моисей, Сократъ или Платонъ се е появилъ въ послѣднитѣ врѣмена, открилъ е на чловѣцитѣ положението на Духовний свѣтъ, като е доказвалъ своитѣ учения чрѣзъ това врѣме на скептицизма. Не трѣба ли да се гледа на него, като на мечтателъ или на утопистъ?

И каквото и да приемаме, вѣкове трѣбвало да се изминатъ прѣди тѣзи идеи да се приематъ отъ мвсата. Господъ, въ своята мждростъ, не е искалъ това така да стане; той е искалъ, щото учението да се раздава отъ самитѣ Духове, а не посрѣдствомъ възплатенитѣ, за да се убѣдятъ въ тѣхното сжществуване и всичко да стане своєврѣменно върху земята, съ цѣль или да се распротрани по-бърже или пъкъ да се намѣри въ съвпадение съ учението едно доказателство на истината, като всѣкой единъ отъ тѣхъ заназва за себе си начинитѣ на убѣждението.

60.— Духоветѣ не дохождатъ да освободятъ чловѣка отъ работата, изучаванieto и търсението; тѣ не му прѣдставятъ ни една попълнена наука; това което той самъ може да си намѣри, тѣ го оставятъ на собственитѣ му сили, това Духоветѣ знайтъ много добръ. Отъ дълго врѣме опитността е доказала погрѣшното мнѣние, съ което прѣдавахъ на Духоветѣ способността всичко да знайтъ и да сж мждри, и че е достатъчно да се отпавишъ къмъ първия Духъ и да разберешъ всичкиѣ нѣща. Понеже Духоветѣ сж произлѣзали отъ чловѣдитѣ, тѣ сж тѣхно олицетворение, както на земята има образовани и прости; много отъ тѣхъ знайтъ да разсжждаватъ философски и научно по-малко отъ извѣстни хора; тѣ казватъ това, което знайтъ, ни повече ни по-малко, както и между хората, по-напрѣднитѣ могатъ да ни научятъ много нѣща, могатъ да ни освѣтлятъ върху много работи, отколкото останалитѣ назадъ. Да поискашъ съвѣтитѣ на Духоветѣ не значи да се отпавишъ къмъ свѣрхестественни сили, а къмъ подобни: родители, приятели, или пъкъ къмъ лица повече освѣтлени отъ насъ. Ето защо е трудно да се убѣди нѣкой, който не знае тѣзи нѣща, като не е изучавалъ Спиритизма, съставя си една съвършено крива идея за естеството на Духовния свѣтъ.



61.— Каква е, прочее, ползата на тѣзи явления или пъкъ, ако искате, отъ това откровение, когато Духоветѣ не знахтъ повече отъ насъ, или пъкъ, ако тѣ не ни казватъ това, което знахтъ?

Прѣдварително ний казахме, че тѣ се въздържатъ да ни съобщаватъ това което ний сами можемъ да си придобиемъ чрезъ труда; второ има нѣщо, което не имъ е позволено да откриватъ, защото степенъта на нашото напръдване не ги допуска. Освѣнъ това, условната на тѣхното ново съществуване раширочава кръга на тѣхното знание; тѣ виждатъ това, което не виждахъ на земята; отстраняватъ прѣпятствата на материята, откупватъ грѣховеѣ на тѣлесния животъ; тѣ разсѣждатъ върху нѣщата отъ една по-възвишена точка на зрѣние и при това по-здоровосновна; тѣхната прозорливостъ завзема единъ по-голямъ хоризонтъ; тѣ разбиратъ своитѣ грѣшки, исправятъ своитѣ идеи и се освобождаватъ отъ човѣческиѣ прѣдрасѣждци.

Въ това сѣстои прѣимуществото на Духоветѣ върху тѣлесното човѣчество, и че тѣхнитѣ свѣти могатъ да бѣдѣтъ, равни съ степенъта на напръдка имъ, по-разсѣдителни и по-безпристрастни отъ тѣзи на въплътенитѣ. Срѣдата въ която се намиратъ, имъ позволява, отъ друга страна, да ни съобщѣтъ много нѣща за бѣдѣщия животъ, които не знаемъ, и които не можемъ да научимъ въ този свѣтъ, дѣто живѣемъ. До днешенъ день човѣкъ е създавалъ само хипотези за бѣдѣщето си; ето защо вѣрваниата му върху тази точка се образували тѣй многобройни и различни системи, отъ *исаитизма* до фантастическиѣ мнѣния за пъкала и рая. Днесъ, тѣ сѣ скрити доказателства, дѣйцитѣ на живота отъ другиз свѣтъ идѣтъ, казватъ ни това, което и сами могатъ да направѣтъ. Тѣзи явления служѣтъ, прочее, да ни докажѣтъ да приемемъ съществуването на невидимъ свѣтъ, който ни заобикаля и за който ний никакъ не се съмняваме. Само това знание ще е отъ голѣма важность ако даже прѣдположимъ, че Духоветѣ не сѣ въ сѣстояние да ни научѣтъ нѣщо повече.

Ако отидете въ нѣкоя свѣтъ за насъ нова страна, ще ли отхвърлите показанието на най-прости селенинъ? Ще ли се откажете отъ да попитате за положението на пътя, защото е селенинъ? Вий навѣрно, нѣма да очаквате отъ него освѣтлениа отъ голѣма важность, но такива, които той знае, съ които той ще може да ви освѣтли по-добрь върху извѣстни точки, отколкото нѣкой ученъ, който не познава никакъ страната. Отъ неговитѣ показания вий ще извлѣчете слѣдствна, които сами не бихте направили; но той по нѣкой начинъ не ще ви бѣде инструментъ полезенъ за наблюдениата ви, нито пъкъ би ви послужилъ да попитате правитѣ на селянитѣ. Същото нѣщо е и съ Духоветѣ, отъ които и най-малкий може да ни научи нѣщо.

62.— Едно по-просто сравнение би по-добрь разяснило въпроса:



Единъ параходъ, натоваренъ съ емигранти, се е отиравилъ за едно далечно прѣдназначеніе; той носи хора отъ всѣкакви съсловия: родители, приатели на тѣзи, които оставатъ. Научаватъ се че този параходъ се разбилъ, никакви слѣди не сж останали отъ него, нищо пкъ нѣщо ново има за сждбата му; мисли се че всичкитѣ пхтници сж изгубени; всичкитѣ семейства сж опечалени. Обаче, екипажътъ цѣль цѣленичтъкъ, безъ да изключемъ нѣкой отъ чловѣцитѣ, е излѣзълъ на една непозната земя, богата и плодородна, дѣто всичко живѣе щастливо подъ ясното небе; но никой не ги знае. Но, ето че слѣдъ нѣколко дни другъ параходъ излиза на сжщата земя; тамъ той намира всичкитѣ отъ корабокрошението живи и здрави. Радостната вѣсть се разнася съ бързината на свѣтлината; всѣкой си казва: „Приателигѣ ни не сж никакъ изгубени!“ и се възнася благодарность къмъ Бога. Тѣ не могатъ да се виджтъ, но си пишжтъ; тѣ си разминяватъ засвидѣтелствувания на обичята, и ето жалостта е замѣстена съ радостъ.

Такова е прѣдставлението на земния животъ и на задгробния животъ прѣди и слѣдъ сегашното откровение, к ето прилика на втория параходъ, който ни носи богатата вѣсть за избавлението на тѣзи, които ни сж мили и ни дава увѣреніето, че ще ги срѣщнемъ единъ день. Никакво съмнѣние не сжществува, както за тѣхната сждба, така и за нашата, отчаянието се изглажда прѣдъ надѣждата.

Но и други резултати иджтъ да оплодотворжтъ това откровение. Богъ, като съзнава чловѣчеството за оздрѣло вече да проникне въ тайнитѣ на своята сждба, и съзнавайке хладнокръвието му къмъ чудеснитѣ истини, позволилъ е, щото булото, което раздѣля видими свѣтъ отъ невидими, да се дигне. Фактътъ за явлениата нѣматъ нищо извънредно: духовното чловѣчество, като се разговаря съ тѣлесното чловѣчество, казва:

„Ний сжществуваме, обаче неангѣ не сжществува; ето какво сме ний, и ето какво ще бждете и вий; бжджцето е сжщо за васъ, каквото и за насъ. Вий вървите въ тъмпогата, а ний идемъ да ви освѣтимъ пжтя и ви изглаждаме пжтежитѣ; вий вървите, както дойде, а ний ви показваме края. Земний животъ за васъ е всичко, защото вий не сте видѣли нѣщо повече отъ него. Ний, като ви показваме духовния животъ, казваме ви: земний животъ е нищо. Вашитѣ взглядове се свършватъ до гроба, а ний задъ него ви показваме единъ блѣстящъ хоризонтъ. Вий не знаете защо страдате на земята, като поддържате, че въ мжката вий съглеждате божие то правосѣдие; доброто бѣше безъ плодъ очевидно за бжджцето, отъ сега нататкъ то ще стане необходимостъ, братството бѣше считано, като една хубава теория; то сега почива върху единъ естествень законъ. Въ властта на върванието, че всичко се свършва съ живота, неизмѣримостта е очевидна, егонизмътъ владѣе между васъ и вашата лозинка е: „Всѣкой за себе си“, безкрайнитѣ про-



странства се населяватъ безкрайно, уединението и самотията не съставляватъ никаква частъ, солидарността свързва всичкитъ същества тукъ и задъ гроба; царцата на милосърдието владѣе съ лозинката: „*Всѣкой за всички, и всички за всякого*“. Най-послѣ, вий казвахте вѣчно сбогомъ на тѣзи, които ви сж мили, сега вий ще имъ казвате: „*На добра часъ*“!

Такива сж въ кратецъ, слѣдствиата на новото откровение; то е дошло да изпълне бездната отворена отъ невѣрието, да повдигне храбростта, съкрушена отъ съмнѣнието или убѣждението на неант'а и да тури вѣско нѣщо на приличното му мѣсто. Това слѣдствие, прочее, безъ важностъ не е, защото Духоветъ не дохождатъ да разрѣшаватъ проблемитъ на науката, да покажатъ на невѣжкитъ и лѣнивитъ начинитъ да се обогатятъ научно безъ мажъ. Освѣтъ това, плодетъ които трѣбва да извлѣче не сж само за бѣдѣщия животъ; той ще се ползува отъ тѣхъ върху земята чрѣзъ измѣненната, които тѣзи нови вѣрвания по необходимостъ ще направятъ върху характера му, вкусоветъ, наклонноститъ и слѣдователно върху нравитъ и социалнитъ (общественитъ) му отношения, като турятъ край на царуването на егоизма, гордостта и невѣрието, тѣ ще приготвятъ това на добротата, което е Божието Царство, провъзгласено отъ Христа.

## К Р А Й

### Егоизмътъ.

Егоизмътъ е братъ на гордостта и произхожда отъ сжщитъ причини. Той е една отъ най-страшнитъ болѣсти на душата, най-голѣмото припятствие за общинскитъ подобрѣния. Самъ той унищожавя и поставя безплодни почти всичкитъ челоуѣчески усилия къмъ доброто. Тѣй, да се уборва трѣба да бѣде постоянното занятие на всичкитъ приятели на напрѣдка, на всичкитъ служители на справедливостта.

Егоизмътъ въ насъ е лична чѣрта, която характеризира животното, признакъ отъ това долно положение, което всички сме прѣтърпѣли. Но, прѣди всичко, челоуѣкътъ е общественъ. Той е опрѣдѣленъ да живѣе съ подобнитъ си и не може нищо безъ тѣхъ. Самъ самичъкъ ще бѣде невъзможно да задоволи нуждитъ си, да развие качествата си.

Подиръ Бога, той дължи на обществото всичкитъ благодѣяния на съществуването, всичкитъ прѣимущества на цивилизациата. Той се наслаждава отъ тѣхъ, и тъкмо това на-



слаждение, това участие отъ плода на общото дѣло, е което му налага длъжността, съдѣйствува въ дѣлото на сжщото общество. Една тѣсна, солидарна свръска го свързва съ това общество; той му е длъженъ, както то е длъжно на него. Да бжде нѣкой бездѣтеленъ, безплоденъ и безполезенъ между всичкитѣ работници, ще бжде едно докачение на моралния законъ, почти една кражба; това ще рече да се възползуваме отъ трудоветѣ на другито, да приемемъ единъ заемъ, който отказваме да отдадемъ.

Като сме частъ отъ цѣлото на обществото, всичко това, което докача едного, докача всички. Отъ тая общинска, взаимителна свръска и законна солидарность се измѣрва егоистическата доза, която се нахожда въ насъ. Този, който знае да живѣе съ подобнитѣ си и за подобнитѣ си, неможе да се страхува отъ докачениата на този бичъ. Той притежава единъ непогрѣшимъ признакъ за обсжждане на поведението си. Той не извършва нищо безъ да издири, дали това, което прѣдполага, е добро или лошо за тѣзи, които го окръжаватъ, безъ да се попита, дали дѣлата му сж врѣдителни или полезни на това общество, отъ което той е членъ. Ако тѣ се явяватъ вигодни само за него и врѣдителни за другитѣ, той знае, че дѣйствително тѣ сж лоши за всички, и тѣй той съвѣстно се въздържа.

Скжперничеството е една отъ най грознитѣ форми на егоизма. То показва низостъта на душата, която, като добие богатствата, които сж полезни за общото добро, не знае даже да се възползува отъ тѣхъ.

Скжперникътъ въ своята любовъ за златото, въ своята яростъ да го прѣдобие, осиромашава подобнитѣ си и остава самъ той сиромасъ, понеже нагледното това благополучие, което се трупа безъ полза за никого, е тоже една сиромашия — сиромашия относителна, до толкова за окайване, до колкото е и тая на злочестивитѣ, и е справедливий прѣдметъ за осжждане отъ всички.

Никакво високо чувство, никаква благородна точка не може зе зародиши въ душата на единъ скжперникъ. Желанието на сребролюбството, което го безпокон, отсжжда го на единъ труденъ животъ и на едно бждяще още по-— нещастно.



Нищо не е равно съ неговото отчаяние, когато, отгътѣтъ гроба, той гледа неговитѣ съкровища да се дѣлѣтъ или прѣскагъ.

Вие, които търсите спокойствие въ сърдцето си, избѣгвайте този нисъкъ и отвратителенъ недостатѣкъ; но безъ да падните въ противния край. Недейте прѣска нищо. Научете се да употрѣблявате вашитѣ срѣдства съ мъдростъ и умеренность!

Егоизмътъ носи въ себе си своето собствено наказание. Егоистътъ не гледа друго, освѣнъ себе си въ свѣта; той е хладнокровенъ къмъ всичко това, което е чуждо за него. Тѣй, часоветъ на животътъ му сж посѣти отъ наскърбление. Той намира, че вредъ е пусто, както тукъ, тѣй и подиръ смъртта, защото, хора или духове, всички го отбѣгватъ.

Напротивъ, този, който съдѣйствува, спорѣдъ силитѣ си, на общинското дѣло, който живѣе съединено съ подобнитѣ си, като имъ дава случай да се ползватъ отъ неговитѣ способности и отъ неговитѣ имениа, както той се ползва отъ тѣхнитѣ, като распрѣска по вѣнъ за това, което се намира хубаво въ него, тези се чувствува по-благополученъ. Той съвѣстно се повинява на Закона и е полезенъ членъ въ обществото. Всичко това, което се върши въ свѣта интересува го; всичко това, което е велико и хубаво, трогва го; неговата душа се стрѣми къмъ съединението на всичкитѣ просвѣтени и великодушни души, и стѣснението, наскърблението нѣматъ влияние върху него.

Слѣдователно, нашата роль не е да се въздържаме, но непрѣстанно да се боримъ за доброто и за справедливостта. Не трѣбва съдишката или лѣжешката да разглеждаме зрѣлището на човѣческиа животъ въ непрѣстаннытъ му добивания, но трѣба да бждемъ на крака, като пионеринъ и солдатинъ, готови да участвуваме въ всичкитѣ голѣми старания, да раскриеме новитѣ пѣтища, да умножимъ общото човѣческо наслѣдство.

Ако и да се срѣща егоизмътъ въ всичкитѣ съсловиа на обществото, той се намира повечето въ богатитѣ, отколкото въ сиромаситѣ. Често благосъстоянието прѣсушава сърдцето когато сиромашината, като ни прави да узнаеме товара на



Болката, учи на да съжаляваме другитѣ. Знае ли богатна, съ каква мъчнотия, съ какви стрѣги трудове ставатъ тѣзи хилядни нѣща, отъ които се състои неговия луксъ?

Да не сѣдаме никога на една масса добръ приготвена, безъ да помислимъ за тѣзи, които страдатъ отъ гладъ. Тая мисль ще ни постави да бъдемъ осторожни и умѣрени въ охотата си и въ вкуса си. Нека си напомнимъ, че се нахождатъ съ хиляди хора, които въ най горѣщитѣ дни на лѣтото или въ най-лоши други врѣмена, стожатъ прѣгърбени цѣль день за нѣколко гроша, за да произведатъ отъ земята тѣзи нѣща, които ни служатъ за угощение и за украшение на домоветѣ ни. Нека не забравяме, че, за да освѣтимъ добръ дома си или да го сгрѣме, както се слѣдва, изисква се материалъ такъвъ, който се работи подъ земята, далечъ отъ синкавото небе и отъ веселото слънце, и че този материалъ се работи отъ хора, като насъ и подобни намъ, достойни да обичатъ и да чувствуватъ; при всичко туй, тѣ съ търнокопа въ ржка прѣзъ цѣлва си животъ пробиватъ земята. Нека знаеме, че, да украсимъ салонитѣ си съ огледала, съ блѣскави кристали, да произведемъ множество прѣдмети, отъ които се изобразява нашото благосъстояние, други съ хиляди хора, подобни на осждени въ голѣма нещъ, прѣкарватъ тѣхното съществуване въ най голѣмата горѣщина въ фурнитѣ, дѣто топятъ разнитѣ нѣща; лишени отъ чистъ въздухъ, ослабнели, смазани прѣди врѣме, безъ да иматъ за перспектива друго, освѣнъ една страдателна старость безъ никаква помощъ. Да, нека знаеме, че всичката тая помощъ, всичкото това удобство за живѣние, отъ което ний се наслаждаваме, е откупено чрѣзъ наказанието на смиренитѣ и смазванието на долнитѣ! Нека тая мисль се запечата въ насъ, нека тя ни слѣдва и нека ни обзема; като единъ огненъ мечъ, тя ще изгони егоизма изъ нашитѣ сърдца и ще ни принуди да пожертваме за подобрѣнieto на участъта на слабитѣ, нашитѣ имена, нашитѣ празни врѣмена, нашитѣ способности.

Нѣма да има миръ между хората, нѣма да бже въ безопастность общинското благополучие, освѣнъ когато егоизмътъ се надвие; когито привилегиитѣ, неприятнитѣ неравенства исчезнатъ, тъй щото всѣкой да може да участвува въ



размѣра на своя трудъ и на своитѣ достоинства, отъ благосъстоянието на всички. Не може да има ни миръ, ни хармония безъ справедливостта. Додѣто егоизмътъ на пѣкой си се храни отъ страданията и отъ сълзитѣ на другитѣ, додѣто погрѣбноститѣ на **Азъ** ще потушаватъ гласа на длъжността, умразата вѣчно ще трае върху земята, интереснитѣ борби ще раздѣлѣхтъ духоветѣ и буритѣ ще се появѣхтъ между обществата.

Но, благодарение на познанието на нашето бѣдѣще, солидарната идея ще прѣвладѣе. Законътъ на възвръщанieto въ плътта, нуждата да се прѣродимъ въ скромни положения, сѣ такива потици, които ще подбудѣхтъ егоизма. Прѣдъ тѣзи перспективи напѣвнхтото чувство ни чуе, **Азъ** ще се намали, за да направи мѣсто на едно познание по-точно отъ това, що е било. Като знаеме, че сме свързани съ всичкитѣ души, солидарни въ тѣхния напѣвкъ и въ тѣхното благополучие, ний ще се заинтересуваме повече въ тѣхното положение, въ тѣхнитѣ напѣвци, въ тѣхнитѣ дѣлания. И до като се разпрѣсне това чувство по свѣта, общинскитѣ постановления, отношения ще се подобрѣхтъ; братството — тая обща дума изговорена отъ толкова усти, ще слѣзе въ сърдцата и ще стане една дѣйствителност. Ний ще се почувствуваме да живѣеме съ другитѣ, да се наслаждаваме отъ тѣхнитѣ радости, да страдаме отъ тѣхнитѣ злини. Тогива нѣма да сѣществува освѣнъ една само жалба безъ отзивъ, една само болка безъ утѣшение. Голѣмата човѣческа фамилия, силна, тиха, съединена, ще напѣдва съ една по-бърза стѣпка къмъ великолѣпнитѣ си участя.

### Фактове за разяснение.

Извличаме слѣдующото отъ вѣстникъ, „Сфинксъ“ отъ Римъ, който пѣкъ го заема отъ Нью-Йорекна вѣстникъ „The Sun“, който е съвършено чуждъ за спиритическитѣ идеи и го произвежда безъ никакви коментари:

Прѣзъ зимата на 1881 година, съобщава единъ печатарь-типографъ, печатѣхъ въ единъ малъкъ градъ въ Пен-



силвания, едно малко вѣстниче, което азъ самъ редактирахъ и пишехъ.

Азъ бѣхъ самичкъ, далечъ около двадесетъ мили отъ града, за да изучавамъ типографическото искусство, и понеже едно малко перасположение не ми даде възможность да продължавамъ работата си, азъ спрѣхъ публикуването на този малкъ журналъ до сега, когато го подновявамъ.

Увѣрявамъ ви, че по характеръ азъ не бѣхъ никакъ наклоненъ да вѣрвамъ разни суевѣриа. Но една случка, която по никой начинъ не мож да си разясниж, принуди ме да вѣрвамъ, че има нѣщо истинско въ явлениата на Духоветѣ.

Прѣзъ нощта на 9-ий срѣщу 10-ий Юний, азъ корригирахъ вѣстника си, за да можеше да бжде готовъ и излѣзе за въ понеделникъ сутрината. Въ сжщность, въ 7 часа сутрината той бѣше туренъ подъ печатъ, въ 9 часа той бѣше готовъ и тутакси почнахъ да го продаватъ.

Слѣдъ нѣколко минути, единъ търговецъ отъ приатели-тѣ ми, ми се прѣдставя и ми казва:— какъ е било възможно за васъ да узнаете въ толкова кратко врѣме за смъртъта на брата си.— Въ градътъ, дѣто живѣхъ, нѣмаше телеграфо-пощенска станция. — Какво искате да кажете съ това? попитахъ го азъ.— Това което ви казахъ, отговори той съ зачудвание. Вий трѣбва да знаете всичко това, което помѣствате въ вѣстника. Забравихте ли, че въ тази сутрѣшния листъ на вѣстника ви, съобщавате за смъртъта на брата си — Кой ви е съобщилъ тази случка два часа слѣдъ ставанието? — Вий сте лудъ, казахъ му азъ; кълниж ви се, че не си припомнямъ даже това, което ми казвате.

На този отговоръ, приятельтъ ми раствори вѣстника още влаженъ, поднесе ми го, като ми показваше третата колона, на чело на която можехъ да прочетж: „Джонъ Джонсъ, братъ на Уилиамъ Джонсъ, е убитъ въ Пеона VII въ петъ часа сутрината.

Азъ се почувствувахъ сътресенъ; започванието казваше цѣлата истина. Новината за смъртъта на брата ми бѣше тамъ, напечатана въ вѣстника ми. Азъ съмъ ѣж обнародвалъ, безъ да ѣж знаѣмъ!



— Вий сте въ правото си, казахъ на приятеля си. Но този е първий ихтъ, когато азъ слушамъ да се говори за неѣж. Ако има нѣщо тайно, то е това. Азъ отидохъ тутакси и взехъ копията на вѣстника и виждамъ за очудване, повината съставена и турена на показаното мѣсто; но моето очудване още повече се увеличи, като познахъ че начинътъ за исказванието на мислитѣ е братовъ ми, който сжщо бѣше типографъ, и се познаваше по голѣмата грижа, която той имаше въ работата си, отъ доброто нареждане на думитѣ, а най-много неговия навикъ да поставя запитаитѣ на голѣмо расстояние.

Но какъ е можалъ той да помѣсти тѣзи нѣколко реда въ копието, което бѣше наредено, безъ да побърка или отхвърли ни единъ редъ?

Азъ разгледахъ добръ копието и съгледахъ че, за да направи мѣсто, вопрѣки свойтъ навикъ, намалилъ бланкитѣ; защото той се особено погрижилъ, щото всичкитѣ страници да иматъ еднаква празднота. Всичко това ми показва, защо това съобщение за смъртъта му е написано така кратко.

Колкото и скептиченъ да съмъ за всичко това, което се касае до свръхестественното, обаче азъ не могъ да откажъ, че братъ ми, въплѣтенъ е прѣминялъ едно расстояние отъ извѣстно число мили, влѣзълъ е въ печатницата ми, съставилъ е тази новина и ѣж е наредилъ въ вѣстника ми, безъ да поврѣди съдържанието му.

Сжщия денъ получихъ извѣстие, което ми съобщаваше, че братъ ми билъ убитъ въ Пеона, въ петъ часа сутрината.